

Provincie Overijssel

Maatregelprogramma gebiedsdossiers drinkwaterwinningen Overijssel 2013-2015

*Bijlage van Bestuursovereenkomst “Naar een duurzame
drinkwatervoorziening in Overijssel”*

Colofon

Uitgave

provincie Overijssel

Datum

28 juni 2013

Auteurs

A.C van Vugt, Witteveen+Bos

A.R. van Lienden, provincie Overijssel

M. van Vlerken, Vitens

Inlichtingen bij

A.R. van Lienden, provincie Overijssel

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

www.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

INHOUDSOPGAVE	blz.
SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	10
1.1. Aanleiding	10
1.2. Doel	11
1.3. Gevolgd proces	11
1.4. Betrokken partijen	12
1.5. Leeswijzer	13
2. NUT EN NOODZAAK MAATREGELEN	15
2.1. Inleiding	15
2.2. Stand van zaken maatregelen kwetsbare winningen	15
2.3. Risico's minder kwetsbare winningen	16
2.4. Actualisatie waterkwaliteitsrisico's	17
2.5. Samenhang met andere projecten en programma's	17
3. UIT TE VOEREN MOGELIJKE MAATREGELEN	19
3.1. Inleiding	19
3.2. Beschrijving maatregelen	19
3.2.1. Planologische bescherming: bestemmingsplannen op orde	19
3.2.2. Aanpak puntbronnen	20
3.2.3. Diffuse bronnen	21
3.2.4. Lijnbronnen	23
3.2.5. Gebruik bestrijdingsmiddelen langs het spoor	24
3.2.6. Risico's wateraanvoer rondom waterwingebieden	25
3.2.7. Calamiteiten in waterwingebieden / GWBG	26
3.2.8. Vergunningverlening en handhaving	27
3.2.9. Voorlichting en bewustwording	28
4. PROJECTMANAGEMENT	30
4.1. Financiering	30
4.2. Organisatie en aansturing	32
4.3. Jaarlijkse afstemmingsoverleg drinkwaterbescherming	32
4.4. Planning	33
5. OVERZICHT VOORGESTELDE MAATREGELEN	34
5.1. Maatregelen per winning	34
5.2. Maatregelen per actor	35
6. REFERENTIES	37
laatste bladzijde	35
BIJLAGEN	aantal blz.

SAMENVATTING

Aanleiding

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt dat met bestaande zuivering drinkwater volgens de geldende normen moet kunnen worden gemaakt van grond- of oppervlaktewater. Daarnaast moeten waterlichamen beschermd worden om uiteindelijk het niveau van zuivering voor de productie van drinkwater te kunnen verlagen. Bij de implementatie van de KRW in het Besluit Kwaliteitseisen Monitoring Water (BKMW) is dit vertaald in de volgende doelstelling (art.12): *de kwaliteit van grondwaterlichamen waarin een waterwinlocatie is gelegen verbetert zodanig dat het niveau van zuivering van het onttrokken water kan worden verlaagd.*

Om deze doelstellingen te halen heeft de provincie Overijssel in samenwerking met Vitens, gemeenten en diverse stakeholders voor alle drinkwaterwinningen in Overijssel gebiedsdossiers opgesteld conform de landelijke afspraken in het NWP (2009). In de gebiedsdossiers zijn de risico's voor de drinkwaterwinningen geïnventariseerd. Op basis van de gebiedsdossiers dient een programma met maatregelen opgesteld te worden om de winningen duurzaam veilig te stellen. Voor de 10 meest kwetsbare winningen is in de periode 2010-2012 reeds een maatregelprogramma uitgevoerd. De provincie wil nu voor de periode 2013-2015 voor alle winningen een actueel en gedragen maatregelprogramma opstellen.

Doel

In dit programma zijn maatregelen opgenomen die nodig zijn om de winningen in de provincie Overijssel (zowel de kwetsbare als de minder kwetsbare) duurzaam veilig te stellen. Dat betekent dat de bron van het drinkwater voldoende schoon moet zijn en blijven om zonder veel zuivering (tegen aanvaardbare kosten) drinkwater van te kunnen maken. Het betreft een actueel, realistisch en gedragen maatregelprogramma voor 2013-2015 waarmee invulling wordt gegeven aan de weg die leidt tot het voldoen aan de KRW doelstellingen en de doelstellingen van de deelnemende partijen voor de drinkwaterwinningen.

Nut en noodzaak maatregelen

Het nut en de noodzaak voor het nemen van maatregelen wordt bepaald door actuele risico's en potentiële risico's voor de drinkwaterkwaliteit. Actuele risico's zijn risico's die zich nu al voordoen en meetbaar zijn in het ruwwater van de drinkwaterwinning. Potentiële risico's doen zich voor wanneer er binnen het intrekgebied activiteiten plaatsvinden die naar verwachting kunnen leiden tot een negatieve beïnvloeding van de ruwwaterkwaliteit. De actuele en potentiële risico's zijn beschreven in de gebiedsdossiers, die daarmee de onderbouwing vormen tot het nemen van maatregelen. Het nemen van maatregelen is nodig om de kwaliteit van het drinkwater nu en in de toekomst goed te houden tegen een aanvaardbare prijs.

Omdat voor de meest kwetsbare winningen in 2010 al maatregelen in gang gezet zijn, zal in dit nieuwe maatregelprogramma bepaald worden welke aanvulling en voorzetting voor die winningen nodig is. Voor de minder kwetsbare winningen bevat dit maatregelprogramma een nieuwe set van maatregelen. Tevens zijn ten behoeve van dit maatregelprogramma de waterkwaliteitsrisico's geactualiseerd. Hieruit blijkt dat er met name bij het ruwwater van de kwetsbare winningen, maar ook bij enkele minder kwetsbare winningen sprake is van enkele overschrijdingen van de normen uit het drinkwaterbesluit. Daarnaast is er in vrijwel alle grondwaterbeschermingsgebieden sprake van risico's die een bedreiging vormen voor grondwaterkwaliteit. Daarom zijn in het maatregelprogramma tevens enkele meer

preventieve maatregelen opgenomen, waarmee de potentiële dreiging van deze risico's wordt beperkt.

Afgesproken maatregelen

Maatregel:	Uitvoering door:
Maatregel 1. Bestemmingsplannen op orde Voor de bestemmingsplannen die zijn vastgesteld na 2010 geven gemeenten voor 1 januari 2014 aan op welke wijze reparatie zal plaatsvinden indien het intrekgebied of andere genoemde zones niet correct zijn meegenomen in verbeelding, regels en toelichting. Reparaties worden uiterlijk voor 1 januari 2016 gerealiseerd. Voor bestemmingsplannen van voor 2010 zal bij de eerstvolgende actualisatie het drinkwaterbelang op correcte wijze worden opgenomen in de verbeelding, regels en toelichting (waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en intrekgebied). De provincie en Vitens stellen gezamenlijk een voorbeeld ter beschikking om gemeenten hierin te faciliteren.	Alle gemeenten met uitzondering van Dalfsen en Wierden Beoogd resultaat Bestemmingsplannen geven conform de Omgevingsverordening op juiste wijze inzicht in de ruimtelijke beschermingszones en regels.
Maatregel 2. Aanpak puntbronnen De provincie en Vitens stellen voor 1 januari 2014 een plan van aanpak op voor het onderzoek naar de puntbronnen voor de minder kwetsbare winningen.	Provincie Overijssel en Vitens Beoogd resultaat Het risico van puntbronnen voor de minder kwetsbare drinkwaterwinningen is uiterlijk 2015 in beeld.
Maatregel 3. Voorzetting landbouwproject en toepassen resultaten De provincie en Vitens zetten in samenwerking met LTO en de deelnemers het landbouwproject voor de kwetsbare winningen voort tot en met 2013 en nemen eind 2013 een besluit tot vervolg in 2014 en 2015. De provincie en Vitens continueren de jaarlijkse ondiepe nitraat monitoring onder de deelnemende percelen van het landbouwproject. In overleg met Vitens en LTO bepaalt de provincie eind 2013 of de aanpak en resultaten van het landbouwproject kunnen worden toegepast in de landbouwgebieden binnen de intrekgebieden van de winningen Witharen, Nijverdal en Weerselo en worden verbreed binnen de al deelnemende gebieden.	Provincie en Vitens in overleg met LTO Beoogd resultaat De belasting van het grondwater door het gebruik nutriënten en bestrijdingsmiddelen vermindert. Er wordt gestreefd naar een maximale nitraatconcentratie van 50 mg/l in het ondiepe grondwater en maximaal 0,5 µg/l voor bestrijdingsmiddelen.
Maatregel 4. Aanmelding STORL alle gemeentelijke depots Alle gemeenten met een eigen KCA depot voor chemisch afval melden zich voor 1 januari 2014 aan bij de STORL door een contactpersoon en een rekeningnummer door te geven aan de STORL, tenzij aangetoond kan worden dat de inzameling op een andere wijze toereikend is geregeld.	Alle gemeenten met een eigen KCA depot. Beoogd resultaat Door het wegnemen van drempels wordt het inleveren van restanten bestrijdingsmiddel gemakkelijker gemaakt. Hierdoor wordt de kans dat deze middelen in het grondwater terecht komen verkleind.

Maatregel 5. Risico's riolering en afkoppelen in vGRP Als onderdeel van hun zorgplicht voor het grondwater nemen gemeenten in de eerstvolgende herziening van het vGRP een passage op die specifiek ingaat op de risico's voor drinkwaterbescherming. Daarbij wordt specifiek ingegaan op bovenstaande aanbevelingen en maatregelen. Daarnaast geeft de gemeente in het vGRP aan hoe men bij afkoppelen en infiltratie rekening houdt met het drinkwaterbelang (conform Omgevingsverordening) en worden de bestaande infiltratievoorzieningen binnen de intrekgebieden geïnventariseerd. De gemeente consulteert de provincie en Vitens bij de aanleg / vervanging van riolering in grondwaterbeschermingsgebied.	Alle gemeenten Beoogd resultaat Door middel van het vGRP geeft de gemeente aan op welke wijze de risico's van riolering voor de grondwaterkwaliteit afdoende worden beperkt.
Maatregel 6. Behandeling afstromend weg- en bluswater Bij aanleg of reconstructie van doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebied wordt de Omgevingsverordening als vertrekpunt gehanteerd voor het bepalen van de omgang met afstromend weg- en bluswater. Gemeenten consulteren provincie en Vitens bij het maken van plannen. Met wegbeheerders van het rijk, provincie en gemeenten wordt een quickscan uitgevoerd naar de risico's van afstromend wegwater en de aanwezigheid van voorzieningen. Specifiek voor doorgaande wegen die als route voor gevaarlijke stoffen zijn aangewezen, zal worden bepaald of de voorzieningen voor afstromend weg- en bluswater conform de omgevingsverordening zijn aangebracht. Op basis van het onderzoek wordt bepaald of aanvullend beleid of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.	Alle gemeenten + RWS + provincie Beoogd resultaat Het afstromend weg en bluswater van nieuwe of gereconstitueerde wegen vormt conform de vereisten in de Omgevingsverordening geen risico voor de grondwaterkwaliteit binnen intrekgebieden van drinkwaterwinningen. Voor bestaande wegen zijn de risico's in beeld.
Maatregel 7. Bestrijdingsmiddelengebruik langs het spoor ProRail gebruikt voor beheer van de openbare railinfra en het spoorwegonderhoud herbiciden volgens de DOB-methode (duurzame onkruidbestrijding). Binnen grondwaterbeschermingsgebieden worden door de aannemers in principe geen herbiciden gebruikt, tenzij er een specifiek probleem is. Dan worden alleen de in grondwaterbeschermingsgebieden wettelijk toegestane middelen ingezet. ProRail doet onderzoek naar mogelijkheden om het herbicidegebruik verder te beperken. Ook wordt overwogen om te verbieden om in grondwaterbeschermingsgebieden herbiciden te gebruiken. In 2013 werkt ProRail het Handboek en gewasbeschermingsplan uit voor alle regio's (Randstad Noord reeds gedaan) en verstrekt deze aan de aannemers. ProRail rapporteert jaarlijks aan de provincie en Vitens over de hoeveelheid gebruikte bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.	Prorail Beoogd resultaat Het gebruik van bestrijdingsmiddelen langs het spoor binnen intrekgebieden wordt zodanig beperkt dat dit geen risico vormt voor de grondwaterkwaliteit.
Maatregel 8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen In samenwerking met de waterschappen zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de risico's van wateraanvoerplannen voor de grondwaterkwaliteit. Specifieke aandacht wordt daarbij besteed aan "nieuwe stoffen".	Provincie Overijssel, Vitens en waterschappen Groot Salland, Regge en Dinkel en Velt en Vecht Beoogd resultaat Het risico van wateraanvoerplannen voor de kwaliteit van het grondwater in het intrekgebied is afdoende in beeld.

Maatregel 9. Drinkwaterbelang opnemen in calamiteitenplannen In overleg met de provincie en Vitens nemen de waterschappen, RWS, ProRail, provinciale (vaar)wegbeheerders en gemeenten het drinkwaterbelang expliciet op in de calamiteitenplannen. De precieze formulering en aandachtspunten worden afgestemd met de provincie en Vitens.	Provincie Overijssel, Vitens, RWS, Prorail en waterschappen Beoogd resultaat In calamiteitenplannen van de genoemde organisatie is het drinkwaterbelang gewaarborgd en zijn de beschermingszones bekend.
Maatregel 10. Uitvoering aanbevelingen vergunningverlening en handhaving - de provincie voert een periodieke evaluatie van het grondwaterbeschermingsbeleid uit in het kader van de de herziening van de Omgevingsvisie en – verordening. - de provincie voert een handhavingsproject uit waarbij risicovolle activiteiten in een gebied geïnventariseerd en gecontroleerd zullen worden. Dit gebeurt in samenwerking met betrokken gemeenten en waterschappen - de provincie stelt een handleiding op voor gemeenten met (milieu)regels, - voorschriften en werkprocessen. - de provincie stelt een handreiking bestemmingsplannen voor gemeenten op. - de provincie zorgt voor verbetering van de informatievoorziening op de website. - na evaluatie van de netwerk-RUD's in 2014 wordt onderzocht of inbreng van de taak grondwaterbescherming in een RUD meerwaarde heeft voor verbetering van de vergunningverlening en handhaving Een of enkele gemeenten verlenen hun medewerking bij het meedenken over/meeschrijven aan de handleiding grondwaterbescherming.	Provincie Overijssel in overleg met RWS, waterschappen en gemeenten Beoogd resultaat De aanbevelingen voor de vergunningverlening en handhaving worden in de praktijk toegepast.
Maatregel 11. Voortzetting voorlichtingscampagne Op initiatief van de provincie Overijssel wordt in 2013 het communicatieplan geactualiseerd en wordt bepaald op welke wijze de voorlichtingscampagne voortgezet kan worden voor alle winningen in Overijssel. De provincie, Vitens, gemeenten en de waterschappen verlenen hun medewerking aan de uitvoering.	Provincie Overijssel en Vitens met medewerking van waterschappen en gemeenten Beoogd resultaat Inwoners van Overijssel zijn op de hoogte van het belang van drinkwaterbescherming. Inwoners die binnen een grondwaterbeschermingsgebied wonen zijn hiervan op de hoogte.

Organisatie

Iedere deelnemende partij is zelfstandig verantwoordelijk voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen en wijst hiertoe een contactpersoon aan. De contactpersoon zorgt voor de interne aansturing en uitvoering van de afgesproken maatregelen en is bij voorkeur in het voortraject betrokken geweest bij het opstellen van de gebiedsdossiers en het maatregelprogramma. De contactpersoon:

- is verantwoordelijk voor de voortgang en uitvoering van de maatregelen;
- zorgt voor het waar nodig betrekken van collega's van andere afdelingen;
- rapporteert jaarlijks in het afstemmingsoverleg over de voortgang;
- informeert de bestuurder over de voortgang en inhoud en werkt aan politiek draagvlak.

Afstemmingsoverleg en evaluatie

Onder leiding van de provincie Overijssel vindt er jaarlijks een afstemmingsoverleg plaats over drinkwaterbescherming. In dit afstemmingsoverleg zijn Vitens, gemeenten, waterschappen, RWS, LTO en andere relevante stakeholders vertegenwoordigd. Betrokken partijen stellen gezamenlijk een bestuurlijke nieuwsbrief op naar aanleiding van de resultaten van het afstemmingsoverleg om bestuurders te informeren over de voortgang. Betrokken partijen stellen elk één regiehouder voor de gebiedsdossiers aan, die eerste aanspreekpunt is en verantwoordelijk is voor de interne afstemming.

De stand van zaken van het maatregelprogramma zal in het afstemmingsoverleg geëvalueerd worden. Deze evaluatie richt zich op de voortgang van de afspraken, de onderlinge samenwerking en de omgang met nieuwe ontwikkelingen. Eind 2015 zal er een eindevaluatie plaatsvinden van het doelbereik van het maatregelprogramma. De resultaten van de eindevaluatie zullen worden besproken in het RAO. Eventuele (tussentijdse) afwijkingen van de overeengekomen afspraken zullen eerst op ambtelijk en daarna op bestuurlijk niveau worden besproken.

Financiering

In tabel 0.1. is een voorstel opgenomen voor de verdeling van de financiering van de maatregelen. Bij het opstellen van deze verdeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de weergegeven kosten zijn de kosten die worden gemaakt voor onderzoeken of projecten die niet rechtstreeks voortkomen uit wettelijke taken of bestaande bestuurlijke afspraken;
- per maatregel is aangegeven welke partijen zijn betrokken bij de maatregelen (F, R of M). Partijen die niet bij de uitvoering betrokken zijn in de betreffende rij aangeduid met '-';
- kosten voor uren voor de inzet van personeel voor aansturing, overleggen en afstemming tussen de partijen voor de uitvoering van het maatregelprogramma zijn niet meegerekend;
- de genoemde kosten betreffen een globale raming, waarbij rekening is gehouden met de gerealiseerde kosten in het eerste uitvoeringsprogramma.

Tabel 0.1. Voorstel verdeling inzet actoren en financiering op basis van kosteninschatting 2013- 2015

	Provincie Overijssel en Vitens*	LTO Noord	Waterschappen	Gemeenten	RWS	Prorail	Totale kosten
1. Bestemmingsplannen op orde	-	-	-	R	-	-	0,-
2. Aanpak puntbronnen	F	-	-	M	-	-	80.000,-
3. Voortzetting landbouwproject	F	M	-	-	-	-	245.000,-
4. Aanmelding STORL	M	M	-	M	-	-	0,-

	Provincie Overijssel en Vitens*	LTO Noord	Water-schappen	Gemeenten	RWS	Prorail	Totale kosten
5. Drinkwaterbelang in vGRP	-	-	-	R	-	-	0,-
6. Onderzoek afstromend wegwater	F	-	-	R	R	-	20.000,-
7. Bestrijdingsmiddellengebruik langs het spoor	M	-	-	-	-	R	0,-
8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	F	-	F	-	M	-	35.000,-
9. Calamiteitenplannen	R	-	R	R	R	R	0,-
10. Uitvoering aanbevelingen V&H	R	-	R	R	M	-	0,-
11. Voorzetting bewustwordingcampagne	F	-	-	M	-	-	20.000,-
Afstemmingsoverleg	R	M	M	M	M	M	0,-
Totaal per actor	388.000,-	0,-	12.000,-	0,-	0,-	0,-	400.000,-

M = verlenen medewerking, geen extra kosten (inzet qua uren beperkt)

R = valt onder reguliere taken, geen extra kosten

F = bijdrage financiering extra onderzoeken / project

- = geen inzet van de actor bij deze maatregel voorzien

* = provincie en Vitens hebben aparte afspraken gemaakt over de financiering van bovengenoemde gezamenlijke kosten.

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt dat met bestaande zuivering drinkwater volgens de geldende normen moet kunnen worden gemaakt. Daarnaast moeten waterlichamen beschermd worden om uiteindelijk het niveau van zuivering voor de productie van drinkwater te kunnen verlagen. Bij de implementatie van de KRW in het Besluit Kwaliteitseisen Monitoring Water (BKMW) is dit vertaald in de volgende doelstelling (art.12): de kwaliteit van grondwaterlichamen waarin een waterwinlocatie is gelegen verbetert zodanig dat het niveau van zuivering van het onttrokken water kan worden verlaagd. Dit is een streefwaarde waaraan geen realisatiedatum is gekoppeld, maar waar wel naartoe gewerkt moet worden. Om deze doelstellingen te halen, worden onder regie van provincies gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen opgesteld conform de afspraken in het NWP 2009 en later Nationaal Water Overleg van 16 juni 2010, document: "Afspraken invoering gebiedsdossiers waterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening".

De provincie Overijssel heeft in samenwerking met Vitens, gemeenten en diverse stakeholders voor alle drinkwaterwinningen in Overijssel gebiedsdossiers opgesteld. Voor de 10 meest kwetsbare winningen is een maatregelprogramma 2010-2012 opgesteld, dat op 3 november 2010 bestuurlijk is ondertekend [ref.1.]. Voor de overige minder kwetsbare winningen (zie tabel 1.1 en afbeelding 1.1.) zijn wel gebiedsdossiers opgesteld, maar bestaat nog geen maatregelprogramma. De provincie wil voor de periode 2013-2015 voor alle winningen een actueel en gedragen maatregelprogramma opstellen.

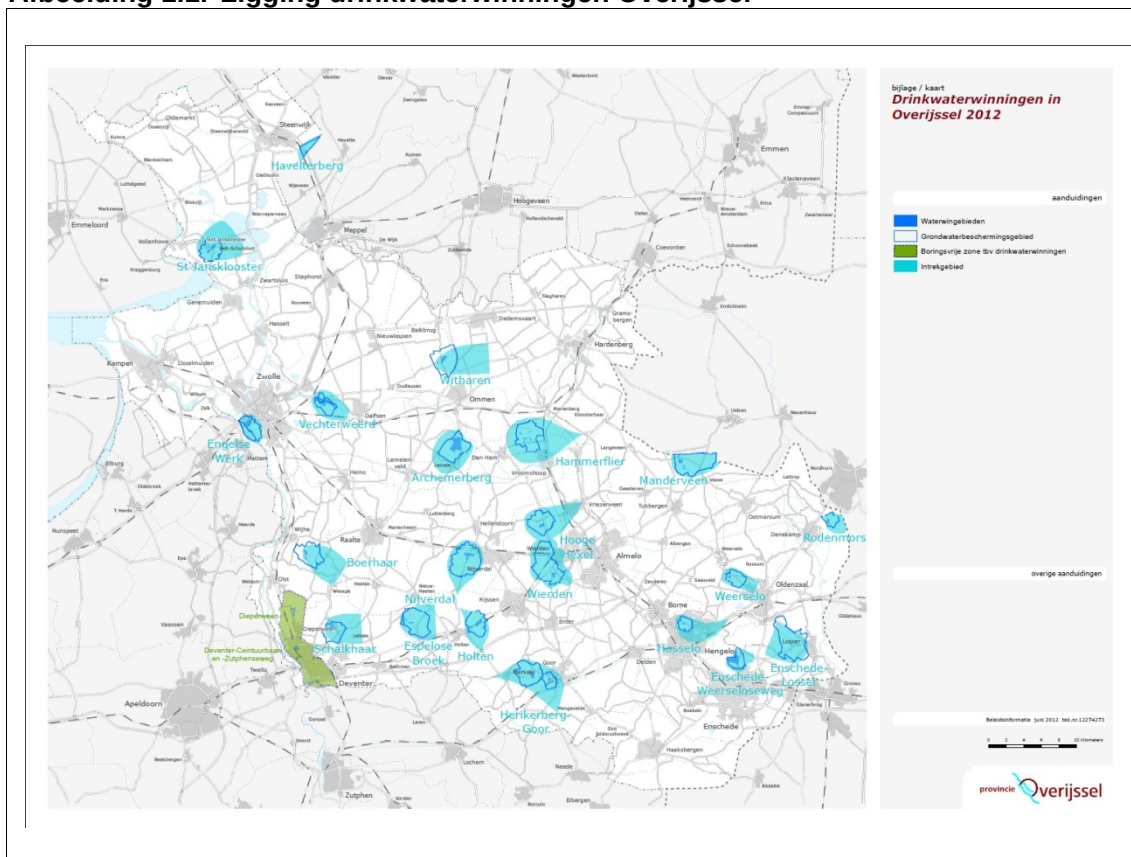
Definitie gebiedsdossier

Het gebiedsdossier wordt door het RIVM als volgt gedefinieerd: 'In een gebiedsdossier wordt door de betrokken partijen informatie verzameld die van belang is voor de waterkwaliteit ter plaatse van de drinkwaterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening. Op basis van deze informatie worden mogelijke beschermingsmaatregelen, gericht op preventie en risicobeheersing, ontwikkeld en in het dossier opgenomen. Vervolgens nemen de betrokken partijen - uitgaande van het gebiedsdossier - een besluit over de daadwerkelijk uit te voeren maatregelen.'

Tabel 1.1. Overzicht kwetsbare en minder kwetsbare winningen

kwetsbare winningen	minder kwetsbare winningen
Engelse werk	Sint Jansklooster
Vechterweerd	Witharen
Archemerberg	Hammerfler
Hoge Hexel	Nijverdal
Wierden	Weerselo
Manderveen	Rodenmors
Herikerberg (1 gebiedsdossier met Goor)	Hasselo
Goor (1 gebiedsdossier met Herikerberg)	Weerselose weg (sluiting per zomer 2013)
Holten	Enschede-Losser
Espelose Broek	Boerhaar
	Diepenveen
	Schalkhaar
	Deventer - Ceintuurbaan
	Deventer - Zutphenseweg
	Havelterberg (alleen Overijssels deel)

Afbeelding 1.1. Ligging drinkwaterwinningen Overijssel

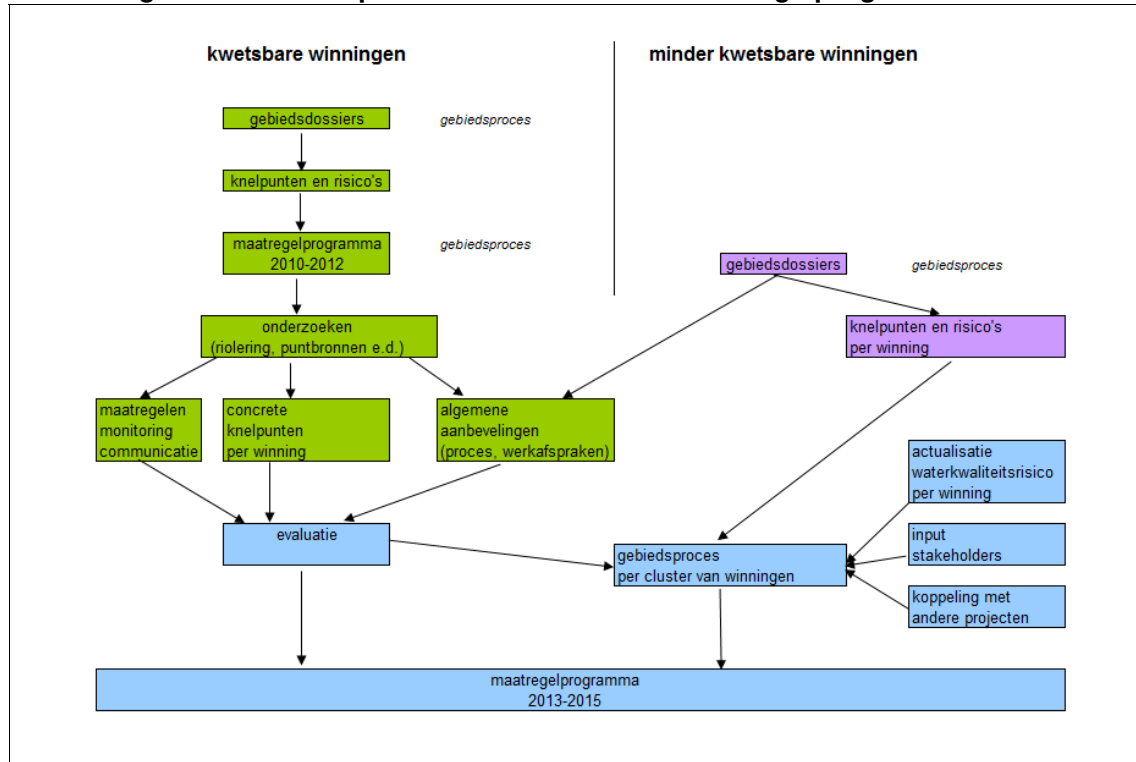
1.2. Doel

In dit programma zijn maatregelen opgenomen die nodig zijn om de winningen in de provincie Overijssel (zowel de kwetsbare als de minder kwetsbare) duurzaam veilig te stellen. Dat betekent dat de bron van het drinkwater voldoende schoon moet zijn en blijven om zonder veel zuivering drinkwater van te kunnen maken. Het betreft een actueel, realistisch en gedragen maatregelprogramma voor 2013-2015 waarmee invulling wordt gegeven aan de weg die leidt tot het voldoen aan de KRW doelstellingen en de doelstellingen van de deelnemende partijen voor de drinkwaterwinningen.

1.3. Gevolgd proces

In de onderstaande afbeelding is het gevolgde proces schematisch weergegeven. Uit de evaluatie van de resultaten van het maatregelenprogramma 2010-2012 en de resultaten van de onderzoeken komt belangrijke input voor het opstellen van het nieuwe maatregelenprogramma voor 2013-2015. Op basis van monitoring en evaluatie moet blijken in hoeverre met deze maatregelen de doelstellingen worden gehaald.

Afbeelding 1.2. Overzicht proces tot stand komen maatregelprogramma

1.4. Betrokken partijen

Om te komen tot een realistisch en gedragen maatregelprogramma zijn alle voor drinkwaterbescherming relevante partijen uitgenodigd om deel te nemen aan het gebiedsproces. Door middel van een aantal werksessies zijn mogelijke maatregelen opgesteld en getoetst op haalbaarheid en wijze van uitvoering. Bij het opstellen van het maatregelprogramma zijn de volgende partijen betrokken:

- Provincie Overijssel;
- Drinkwaterbedrijf Vitens;
- Gemeente Steenwijkerland;
- Gemeente Zwolle;
- Gemeente Dalfsen;
- Gemeente Ommen;
- Gemeente Hardenberg;
- Gemeente Twenterand;
- Gemeente Hellendoorn;
- Gemeente Wierden;
- Gemeente Almelo;
- Gemeente Tubbergen;
- Gemeente Dinkelland;
- Gemeente Oldenzaal;
- Gemeente Hengelo;
- Gemeente Enschede;
- Gemeente Losser;
- Gemeente Hof van Twente;
- Gemeente Rijssen-Holten;
- Gemeente Deventer;
- Gemeente Olst-Wijhe;

- Waterschap Reest en Wieden;
- Waterschap Regge en Dinkel (per 2014 Vechtstromen);
- Waterschap Groot-Salland;
- Waterschap Velt en Vecht (per 2014 Vechtstromen);
- LTO Noord;
- Prorail;
- RWS.

De volgende organisaties hebben deelgenomen als agendalid:

- Staatsbosbeheer;
- Natuurmonumenten;
- Natuur en Milieu Overijssel;
- Landschap Overijssel;
- Recron.

1.5. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de actuele stand van zaken van de maatregelen die in het uitvoeringsprogramma 2010 - 2012 zijn afgesproken. Daarnaast wordt ingegaan op de samenhang met andere lopende programma's en projecten. In hoofdstuk 3 is een beschrijving opgenomen van de nieuwe maatregelen en voor welke winningen deze van toepassing zijn. Hoofdstuk 4 gaat tot slot in op de financiering, aansturing en afstemming van de uitvoering van de maatregelen.

2. NUT EN NOODZAAK MAATREGELEN

2.1. Inleiding

Het nut en de noodzaak voor het nemen van maatregelen wordt bepaald door actuele risico's en potentiële risico's. Actuele risico's zijn risico's die zich nu al voordoen en meetbaar zijn in het ruwwater van de drinkwaterwinning. Potentiële risico's doen zich voor wanneer er binnen het intrekgebied activiteiten plaatsvinden die naar verwachting kunnen leiden tot een negatieve beïnvloeding van de ruwwaterkwaliteit. De actuele en potentiële risico's zijn beschreven in de gebiedsdossiers, die daarmee de onderbouwing vormen tot het nemen van maatregelen.

Omdat voor de meest kwetsbare winningen in 2010 al maatregelen in gang gezet zijn, zal in dit nieuwe maatregelprogramma bepaald worden welke aanvulling en voorzetting voor die winningen nodig is. Dit is mede gebaseerd op de resultaten van de evaluatie van het eerste maatregelprogramma [ref.7]. Voor de minder kwetsbare winningen bevat dit maatregelprogramma een nieuwe set van maatregelen. Tevens zijn ten behoeve van dit maatregelprogramma de waterkwaliteitsrisico's geactualiseerd en is een inventarisatie uitgevoerd naar de samenhang en kansen van lopende projecten en programma's. Deze beide onderdelen worden in de onderstaande paragrafen nader uitgewerkt.

2.2. Stand van zaken maatregelen kwetsbare winningen

De belangrijkste conclusies uit de gebiedsdossiers voor de meest kwetsbare drinkwaterwinningen Vechterweerd, Engelse Werk, Archemerberg, Mander, Hoge Hexel, Wierden, Espelose Broek, Holten en Herikerberg-Goor zijn:

- alle 10 drinkwaterwinningen zijn kwetsbaar voor verontreinigingen die aan maaiveld kunnen ontstaan.
- bij 8 drinkwaterwinningen zijn in het ruwwater, dit is het water dat opgepompt wordt om drinkwater van te maken, stoffen aangetroffen boven de norm uit het drinkwaterbesluit. Per winning zijn er tussen de 4 en 18 stoffen boven de norm aangetroffen die afkomstig zijn van menselijke activiteiten en met name gerelateerd zijn aan puntbronnen (bijvoorbeeld en voormalig tankstation), diffuse bronnen (bijvoorbeeld landbouw) en lijnbronnen (bijvoorbeeld wegen). Deze verontreinigingen zorgen ervoor dat er aanvullende zuivering nodig is om van het ruwwater drinkwater te maken. Bij de winning Vechterweerd zijn geen meetgegevens aanwezig aangezien de winning nog niet in gebruik is;
- in het intrekgebied van elke drinkwaterwinning komen verontreinigingen voor van puntbronnen, diffuse bronnen en lijnbronnen. Deze belasting vormt in combinatie met de kwetsbaarheid bij alle winningen een aandachtspunt en in iets minder dan de helft van de gevallen een knelpunt die het duurzaam veiligstellen van de drinkwaterwinning in de weg staan;
- bij 7 van de 10 drinkwaterwinningen is de bescherming van de drinkwaterwinning conform het provinciaal kader niet of onvoldoende geborgd in de bestemmingsplannen.

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de risico's voor de kwetsbare winningen zoals deze zijn opgenomen in de gebiedsdossiers. In tabel 2.1. is een overzicht opgenomen van de stand van zaken van de maatregelen zoals deze zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2010 - 2012.

Tabel 2.1. Stand van zaken maatregelen

maatregel	stand van zaken	vervolg nodig?
Aanpak puntverontreinigingen	Op basis van een locatiezeef, gegevenszeef en een geo-hydrologische zeef is een selectie gemaakt van de meest risicovolle locaties. Hieruit zijn na historisch onderzoek	nee

maatregel	stand van zaken	vervolg nodig?
	(HO) 57 locaties naar voren gekomen waarvoor een verkennend onderzoek (VO) in het veld is uitgevoerd. Uit deze VO's zijn geen risico's voor de drinkwaterkwaliteit naar voren gekomen.	
Bestrijdingsmiddelen spoorwegbeheer	Prorail hanteert de afgesproken wijze van werken, maar een nadere specificering is gewenst	ja
Riolering	Onderzoek risico riolering uitgevoerd Aanbevelingen uitvoering reguliere taken, toezicht op IBA's en riolering op particulier terrein	ja
Oppervlaktewater	Vechterweerd: beschermingsmaatregelen opgenomen in bestuurlijke overeenkomst Engelse Werk: aanbevelingen voor Vitens	nee
Calamiteitenplannen	Bij actualisatie calamiteitenplannen drinkwaterbescherming borgen	ja
Diffuse belasting in de landbouw	Project beperking landbouwkundige belasting uitgevoerd. Evaluatie eind 2012	ja
Bestrijdingsmiddelen in stedelijk gebied	Vigerend DOB-beleid voortzetten.	nee
Vergunningverlening en handhaving	Onderzoek naar verbetering uitgevoerd. Aanbevelingen nog uitvoeren.	ja
Planologische bescherming	Actualisatie bestemmingsplannen deels afgerond en deels nog lopend.	ja
Bewustwording en voorlichting	Communicatiecampagne uitgevoerd: Schoon grondwater? Jij staat aan de bron!	ja
Monitoring en evaluatie	Aanbevelingen voor Engelse Werk, overige winningen lopend. Twee meetrondes voor het landbouwproject uitgevoerd.	ja

In bijlage II is een overzicht opgenomen van een inschatting van de huidige stand van zaken van de risico's, na (gedeeltelijke) uitvoering van de bovenstaande maatregelen. Dit vormt de opgave voor het nieuwe maatregelprogramma voor de kwetsbare winningen.

2.3. Risico's minder kwetsbare winningen

De belangrijkste conclusies uit de gebiedsdossiers voor de drinkwaterwinningen Boerhaar, Deventer (Ceintuurbaan en Zutphenseweg), Diepenveen, Enschede-Losser, Enschede-Weerseloseweg, Hammerflier, Hasselo, Nijverdal, Rodenmors, Schalkhaar, St. Jansklooster, Weerselo en Witharen zijn:

- 3 winningen (Nijverdal, Weerselo en Weerseloseweg) zijn beoordeeld als kwetsbaar voor verontreinigingen aan maaiveld, 8 als matig kwetsbaar en 2 als weinig kwetsbaar;
- bij 3 drinkwaterwinningen (Hasselo, Diepenveen en Deventer) zijn in het ruwwater van enkele winputten (het water dat opgepompt wordt om drinkwater van te maken) stoffen aangetroffen boven de normen uit het drinkwaterbesluit. In een enkele winput van de winning Hasselo zijn 4 stoffen boven de norm aangetroffen die afkomstig zijn van menselijke activiteiten en met name gerelateerd zijn aan puntbronnen (zoals bijvoorbeeld voormalige stortplaatsen), diffuse bronnen (zoals bijvoorbeeld bijvoorbeeld landbouw) en lijnbronnen (bijvoorbeeld wegen en riolen). Bij de winningen Deventer en Diepenveen is sprake van verzilting door het aantrekken van zout water van grote ouderdom. Over de winning Boerhaar is geen informatie over ruwwaterkwaliteit beschikbaar vanwege de recent gewijzigde situatie, maar wordt op basis van de kwetsbaarheid en bedreiging verwacht dat de kwaliteit van het ruwwater een aandachtspunt of een actueel

risico is. Deze verontreinigingen zorgen ervoor dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om van het ruwwater drinkwater te kunnen maken;

- in het intrekgebied van elke drinkwaterwinning komen verontreinigingen voor van diffuse bronnen, lijnbronnen en/of puntbronnen. De belasting van diffuse bronnen vormt in combinatie met de kwetsbaarheid bij 4 winningen (Enschede-Weerseloseweg, Hasselo, Weerselo en Witharen) een knelpunt en bij 7 winningen een aandachtspunt. De belasting van lijnbronnen vormt in combinatie met de kwetsbaarheid bij 2 winningen (Enschede-Weerseloseweg en Hasselo) een knelpunt en bij 9 winningen een aandachtspunt. De belasting met puntbronnen vormt in combinatie met de kwetsbaarheid bij 6 winningen (Boerhaar, Enschede-Weerseloseweg, Hasselo, Nijverdal, Schalkhaar, St. Jansklooster) een knelpunt en bij 4 winningen een aandachtspunt. Dit zijn ontwikkelingen die het duurzaam veiligstellen van de drinkwaterwinning in de weg kunnen staan;
- bij 12 van de 13 minder kwetsbare drinkwaterwinningen is de bescherming van de drinkwaterwinning conform het provinciaal kader niet of onvoldoende geborgd in de bestemmingsplannen.

In bijlage III is een overzicht opgenomen van de risico's voor de minder kwetsbare winningen zoals deze zijn opgenomen in de gebiedsdossiers.

2.4. Actualisatie waterkwaliteitsrisico's

In de gebiedsdossiers is bepaald welke stoffen de drinkwaternormen in het ruwwater van 1 of meerdere pompputten overschrijden. Deze toetsing is gebaseerd op kwaliteitsmetingen in de periode van 2000 tot en met 2008. Inmiddels zijn er nieuwe metingen beschikbaar. Daarom is een actualisatie uitgevoerd aan de hand van de metingen over de periode 2000 tot en met 2010. Per stof is aan de hand van de normen uit het drinkwaterbesluit bepaald of deze in het ruwwater van 1 of meerdere pompputten wordt overschreden. Met nadruk wordt gesteld dat het hierbij niet gaat om het geleverde drinkwater, omdat er nog zuivering plaatsvindt om te voldoen aan de normen uit het drinkwaterbesluit. Het gaat dus om waterkwaliteitsrisico's van de bron (de grondstof). Naar aanleiding van deze actualisatie wordt het volgende geconcludeerd:

- veel stoffen die eerder de norm overschreden doen dat nu nog steeds. Dit is verklaarbaar uit het feit dat grondwaterkwaliteit niet snel verandert, omdat er sprake is van een traag systeem waarin bovendien menging kan optreden;
- er treden echter wel kleine verschuivingen op, waardoor bepaalde stoffen net boven of net onder de norm uitkomen;
- in vrijwel alle winningen zijn er meer stoffen die van een normoverschrijding omslaan naar een normonderschrijding dan andersom. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs te duiden op een algehele verbetering van de waterkwaliteit, omdat er ook voor stoffen onder de norm sprake kan zijn van een stijgende trend (die later kan leiden tot normoverschrijding);
- stoffen die het hoogste aantal normoverschrijding laten zien zijn arseen, nitraat, sulfaat, nikkel, ammonium, bestrijdingsmiddelen, diverse benzenen, PAK's en adsorbeerbare gehalogeneerde verbindingen (AOX).

2.5. Samenhang met andere projecten en programma's

Naast diverse risico's zijn er echter ook kansen aanwezig om de kwaliteit van het drinkwater verder te verbeteren. Deze kansen kunnen bestaan uit ruimtelijke ontwikkelingen of lopende programma's waarbij met de uitvoering van de maatregelen mogelijk aangehaakt kan worden. Een efficiënte koppeling kan mogelijk leiden tot een win-win situatie.

Er is een inventarisatie gemaakt van de meest relevante projecten en programma's. Dit zijn:

- herberekening intrek en grondwaterbeschermingsgebieden
- de geactualiseerde omgevingsvisie en de voorbereiding van de herziening;
- werkprogramma SGBP KRW 2015;
- PAS Natura 2000 Overijssel;
- Ruimte voor de Vecht;
- Interprovinciale drinkwaterleveringen / Zoektocht Twente;
- Pilot Vechterweerd;
- Zoetwatervoorziening Oost Nederland;
- Deltaplan agrarisch waterbeheer;
- Visie op de ondergrond Provincie Overijssel;
- Structuurvisie Ondergrond van het Rijk;
- Waardecreatie fysieke leefomgeving / achter de watermeter;
- uitvoeringsovereenkomst voor de drinkwateropgave;
- landelijke en (boven)lokale projecten van stakeholders.

Een korte beschrijving van deze projecten is opgenomen in bijlage IV.

Ten aanzien van de samenhang met de bovengenoemde projecten kan het volgende geconcludeerd worden:

- er zijn 2 projecten die rechtstreeks van invloed zijn op het maatregelprogramma en de gebiedsdossiers, dit is de herberekening van de intrekgebieden / grondwaterbeschermingsgebied (GWBG) en het werkprogramma SGBP 2015. De herberekening van de intrekgebieden komt voort uit de inventarisatie die in de gebiedsdossiers is uitgevoerd (consensus over de ligging van het intrek- en grondwaterbeschermingsgebied). Het resultaat leidt mogelijk deels tot een ander gebied dat beschermd moet worden. In dit gebied kunnen andere functies aanwezig zijn of risico's die tot nu toe niet in de gebiedsdossiers zijn beschreven. De uitkomsten van de herberekening zullen dus in een actualisatie van de gebiedsdossiers meegenomen worden, maar zijn op dit moment onvolledig helder om op te anticiperen in het maatregelprogramma.
- het werkprogramma SGBP 2015 KRW is met name van invloed op de planning en vraagt op dat vlak enige afstemming en coördinatie (zie paragraaf 4.5.). Zo zal moeten worden nagedacht over de vraag welke rol drinkwaterbescherming zal moeten spelen in het gebiedsproces dat in 2013 wordt opgestart voor de nieuwe SGBP;
- er zijn 6 projecten die een meer kaderstellende of randvoorwaardelijke relatie hebben. Dit zijn de actualisatie van de omgevingsvisie, zoektocht nieuwe winning Twente, visie op de ondergrond, structuurvisie ondergrond, waardecreatie fysieke leefomgeving en de uitvoeringsovereenkomst voor de drinkwateropgave. Deze projecten zijn ondersteunend aan het drinkwaterbeschermingsbeleid maar leiden niet direct tot concrete aanvullingen op het huidige maatregelprogramma;
- er zijn 3 projecten die een fysieke relatie hebben met meerdere winningen in Overijssel. Dit zijn PAS Natura2000, Zoetwatervoorziening Oost-Nederland en het Deltaplan agrarisch waterbeheer. Deze projecten hebben veelal een positieve bijdrage aan de milieukwaliteit of de watervoorziening. Dit is tevens in het belang van de drinkwaterbescherming;
- er zijn diverse projecten die een relatie hebben met een individuele winning. In deze projecten is Vitens of de provincie een deelnemer in de klankbord- of stuurgroep. Op deze wijze vindt inhoudelijke afstemming plaats en wordt de inbreng van het drinkwaterbelang geborgd. Om kansen te kunnen benutten in ontwikkelingen die rondom de winningen spelen is het van belang dat deze inbreng gecontinueerd wordt.

3. UIT TE VOEREN MOGELIJKE MAATREGELEN

3.1. Inleiding

Om de geconstateerde risico's te beperken zijn in goed overleg met diverse stakeholders maatregelen geïnventariseerd. In het onderstaande is de lijst opgenomen van de meest effectieve en haalbare maatregelen. Over de uitvoering, toepasbaarheid en financiering van deze maatregelen worden nadere afspraken gemaakt met betrokken stakeholders die zullen worden bekrachtigd in een separate bestuursovereenkomst.

3.2. Beschrijving maatregelen

3.2.1. Planologische bescherming: bestemmingsplannen op orde

Het provinciale ruimtelijke ordenings- en milieubeleid heeft als uitgangspunt dat verontreiniging van het grondwater dient te worden tegengegaan binnen grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden door:

- het bevorderen van (ruimtelijke)functies die bijdragen aan kwalitatief goed grondwater;
- het stellen van voorwaarden aan functies ten einde het risico van grondwaterverontreiniging te verkleinen;
- het weren van functies die risico van grondwaterverontreiniging met zich meebrengen.

Het ruimtelijke beleid richt zich daarom op het weren of regelen (aan voorwaarden verbinden) van strijdige functies en op het bevorderen van harmoniërende functies binnen de beschermingsgebieden (voorkantsturing en voorzorgprincipe). De bestemmingsplannen van de gemeenten spelen in de communicatie naar bewoners hierin een belangrijke rol. Om te voldoen aan wet- en regelgeving (omgevingsverordening) dient in het bestemmingplan het actuele waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en het intrekgebied / boringsvrije zone in verbeelding, toelichting en regels te worden opgenomen. Het grondwaterbeschermingsgebied / boringsvrije zone en het intrekgebied dienen daarbij als dubbelfunctie te worden opgenomen.

In de gebiedsdossiers is een inventarisatie uitgevoerd van de relevante bestemmingsplannen en de wijze waarop het drinkwaterbelang is verwerkt. In het gebiedsproces is vervolgens een actualisatie uitgevoerd van de huidige stand van zaken. Uit de gebiedsdossiers en de actualisatie blijkt dat alleen de gemeenten Wierden en Dalfsen het waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en het intrekgebied / boringsvrije zone in verbeelding, toelichting en regels van alle relevante bestemmingsplannen correct hebben meegenomen. Voor de overige gemeenten geldt dat hun bestemmingsplannen niet op orde zijn. Dit geldt ook voor enkele recente bestemmingsplannen, waarin bijvoorbeeld het intrekgebied niet is meegenomen. De Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel waarin de verwerking van intrekgebieden is opgenomen is vastgesteld in juli 2009 (voorheen al wel aangeduid op de belemmeringenkaart). Uitgaande van een redelijke overgangstermijn zouden bestemmingsplannen van na 2010 hieraan moeten voldoen. Gemeenten die na 2010 een bestemmingsplan hebben vastgesteld wordt daarom gevraagd aan de provincie voor 1 januari 2014 een reparatievoorstel te doen voor een correcte verwerking van het drinkwaterbelang in deze bestemmingsplannen. Bij actualisatie van bestemmingsplannen van voor 2010 dient alsnog de juiste verwerking van de beschermingszones plaats te vinden.

Om de gemeenten te faciliteren stellen de provincie en Vitens gezamenlijk een voorbeeld ter beschikking van de wijze waarop het drinkwaterbelang correct is verwerkt in het bestemmingsplan (verbeelding, toelichting en regels). De provincie werkt momenteel ook aan een actualisatie van de methode gebiedsgerichte grondwaterbescherming.

Maatregel 1. Bestemmingsplannen op orde

Voor de bestemmingsplannen die zijn vastgesteld na 2010 geven gemeenten voor 1 januari 2014 aan op welke wijze reparatie zal plaatsvinden indien het intrekgebied of andere genoemde zones niet correct zijn meegenomen in verbeelding, regels en toelichting. Reparaties worden uiterlijk voor 1 januari 2016 gerealiseerd. Voor bestemmingsplannen van voor 2010 zal bij de eerstvolgende actualisatie het drinkwaterbelang op correcte wijze worden opgenomen in de verbeelding, regels en toelichting (waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en intrekgebied). De provincie en Vitens stellen gezamenlijk een voorbeeld ter beschikking om gemeenten hierin te faciliteren.

Beoogd resultaat

Bestemmingsplannen geven conform de Omgevingsverordening op juiste wijze inzicht in de ruimtelijke beschermingszones en regels.

Wie?

Alle gemeenten met uitzondering van Dalfsen en Wierden

3.2.2. Aanpak puntbronnen

Puntbronnen zijn locaties die op basis van hun historische gebruik worden verdacht van de aanwezigheid van bodem- en grondwaterverontreiniging, maar waarvan de aanwezigheid van verontreiniging nog niet altijd is aangetoond. Puntbronnen kunnen bijvoorbeeld chemische wasserijen, industrie of olie- of brandstoftanks zijn. In de gebiedsdossiers zijn de locaties van de puntbronnen geïnventariseerd. De locatie van de puntbron of de concentraties kunnen zodanig zijn dat dit gevolgen kan hebben voor de drinkwaterwinning. Daarom is het van groot belang om daadwerkelijk te weten of er sprake is van verontreiniging en hoe groot het risico is. Voor de kwetsbare winningen is onderzoek uitgevoerd naar puntbronnen. Op basis van een locatiezeef, gegevenszeef en een geohydrologische zeef is een selectie gemaakt van de meest risicovolle locaties. Hieruit zijn na historisch onderzoek (HO) 57 locaties naar voren gekomen waarvoor een verkennend onderzoek (VO) in het veld is inmiddels uitgevoerd. Uit deze VO's zijn geen risico's voor de drinkwaterkwaliteit naar voren gekomen, dat wil zeggen dat er geen bedreigende grondwaterverontreiniging is aangetroffen.

In de intrekgebieden van de nog niet onderzochte winningen zijn potentiële puntbronnen aanwezig. De provincie en Vitens bepalen gezamenlijk op welke wijze het onderzoek naar de puntbronnen wordt uitgevoerd. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de eerder gebruikte methode Gelderland (met een locatiezeef, gegevenszeef en geohydrologische zeef), maar er zijn mogelijk ook nog geschikte alternatieven.

Voor diverse puntbronnen geldt dat er inmiddels een sanering gaande is of dat er sprake is van een geplande aanpak (dit geldt bijvoorbeeld voor de spoedlocaties). De locaties die al onderdeel zijn van een lopend programma zijn daarom geen onderdeel van het onderzoek in dit maatregelprogramma.

Maatregel 2. Aanpak puntbronnen

De provincie en Vitens stellen voor 1 januari 2014 een plan van aanpak op voor het onderzoek naar de puntbronnen voor de minder kwetsbare winningen.

Beoogd resultaat

Het risico van puntbronnen voor de minder kwetsbare drinkwaterwinningen is uiterlijk 2015 in beeld.

Wie?

Provincie Overijssel en Vitens

3.2.3. Diffuse bronnen

Voortzetting landbouwproject en toepassen resultaten

Uit de gebiedsdossiers blijkt dat in het grondwater rondom met name de kwetsbare winningen (en enkele minder kwetsbare winningen) landbouwgerelateerde stoffen worden aangetroffen tot boven de norm. Het beperken van uitspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen is in deze gebieden daarom een benodigde maatregel om op lange termijn drinkwater van voldoende kwaliteit te kunnen maken zonder extra zuiveringen (KRW doelstelling). Daartoe is in samenwerking met LTO een landbouwproject opgestart [ref. 2.] Het doel van het landbouwproject is het verbeteren van de bedrijfsvoering binnen milieukundige randvoorwaarden en het terugdringen van uitspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het grondwater. Effectiever omgaan met nitraat en bestrijdingsmiddelen levert milieuverbetering en winst op voor de agrariërs. De doelstelling die nagestreefd wordt, is dat de belasting van het grondwater door gebruik van nutriënten en bestrijdingsmiddelen in het intrekgebied bij deze 9 kwetsbare drinkwaterwinningen vermindert. De maatregelen zijn toegespitst om te onderzoeken of deze – op vrijwilligheid gebaseerde - aanpak voldoende kosteneffectief is in relatie tot de doelstellingen van de KRW. Het landbouwproject is eind 2012 geëvalueerd met de intentie het door te zetten tot 2015. Het project zal in 2013 worden voortgezet. Over de voortzetting na 2013 zal eind van 2013 nog nader besloten worden.

Uit de uitgevoerde evaluatie voor het landbouwproject blijkt ondermeer dat:

- de nulmeting voor nitraat de noodzaak onderstreept om de belasting naar het grondwater te verminderen. Agrariërs zijn inmiddels ook doordrongen van het nut en de noodzaak van het project;
- het is nog te vroeg om de effectiviteit van maatregelen (doelbereik) te kunnen beoordelen. Het voorzetten van het project en de monitoring is daarom gewenst;
- de huidige risico's voor het grondwater door bestrijdingsmiddelen binnen de normen van de Milieumeetlat vallen. Deze belasting zou nog lager kunnen door andere keuze van bestrijdingsmiddelen. Het gebruik van mechanische onkruidbestrijding in maïsland kan beter benut worden om de risico's (milieubelastingspunten) verder te laten dalen.

De winningen Witharen, Nijverdal en Weerselo zijn gevoelig voor landbouwinvloed of hebben een matige kwetsbaarheid. Er zal worden bepaald of de aanpak en resultaten van het landbouwproject ook voor de landbouwgebieden rondom deze winningen toepasbaar te maken zijn.

Maatregel 3. Voorzetting landbouwproject en toepassen resultaten

De provincie en Vitens zetten in samenwerking met LTO en de deelnemers het landbouwproject voor de kwetsbare winningen voort tot en met 2013 en nemen eind 2013 een besluit tot vervolg in 2014 en 2015. De provincie en Vitens continueren de jaarlijkse ondiepe nitraat monitoring onder de deelnemende percelen van het landbouwproject. In overleg met Vitens en LTO bepaalt de provincie eind 2013 of de aanpak en resultaten van het landbouwproject kunnen worden toegepast in de landbouwgebieden binnen de intrekgebieden van de winningen Witharen, Nijverdal en Weerselo en worden verbreed binnen de al deelnemende gebieden.

Beoogd resultaat

De belasting van het grondwater door het gebruik nutriënten en bestrijdingsmiddelen vermindert. Er wordt gestreefd naar een maximale nitraatconcentratie van 50 mg/l in het ondiepe grondwater en maximaal 0,5 ug/l voor bestrijdingsmiddelen.

Wie?

Provincie en Vitens in overleg met LTO

Inzameling van oude bestrijdingsmiddelen

Uit de gebiedsdossiers blijkt dat bestrijdingsmiddelen vaak onderdeel zijn van stoffen die leiden tot normoverschrijding van het ruwwater. Daarom is het verantwoord toepassen van bestrijdingsmiddel een onderdeel van het landbouwproject. Vanuit het belang van drinkwaterbescherming is het daarnaast belangrijk om te voorkomen dat restanten van (niet toege laten of ongebruikte) bestrijdingsmiddelen alsnog in het milieu terecht komen. Door het voorkómen van drempels kan het inleveren van gewasbeschermingsmiddelen en verpakkingen bij het KCA-depot toenemen en daarmee het milieu (verder) worden ontzien. Alle betrokkenen zouden er derhalve naar moeten streven dat het inleveren voor de agrarisch ondernemer kosteloos is. De STORL (zie tekstkader) voorziet hiertoe in een vergoedingsregeling voor het Klein Gevaarlijk Afval. Maar ook plaatselijke organisaties van agrarische ondernemers (LTO-afdelingen) en gemeenten kunnen het inleveren door bijvoorbeeld gerichte voorlichting bevorderen.

Er zijn in Overijssel momenteel nog geen gemeenten die deelnemen aan de STORL. Door deelname van alle gemeenten aan de STORL worden de risico's van ongebruikte gewasbeschermingsmiddelen voor de drinkwatervoorziening verkleind. De aanmelding bij de STORL is voor gemeenten gratis. Verpakkingen die voorzien zijn van een sticker bedrijfsafval kunnen als regulier bedrijfsafval worden afgevoerd (mits schoongespoeld conform geldende regels). Verpakkingen met het 'klein gevaarlijk afval' opschrift komen in aanmerking voor vergoeding door de STORL. De huidige vergoeding bedraagt EUR 1,93 per kilogram (inclusief verpakking). Vrijwel alle bestrijdingsmiddelen hebben inmiddels het STORL logo. Gemeenten die deze bestrijdingsmiddelen innemen, maar er geen vergoeding terugvragen van de STORL lopen dus inkomsten mis. Gemeenten die deelnemen aan de STORL regeling betalen geen lidmaatschapsgeld. De administratieve lasten voor de gemeenten zijn zeer beperkt en wegen ruimschoots op tegen de vergoeding. Op het depot vult de bringer een kort formulier in. Deze formulieren worden naar de STORL gestuurd, waarna verrekening zal plaatsvinden.

Achtergrond STORL

Naar aanleiding van een convenant dat eind 1988 door de overheid en het bedrijfsleven (toelatinghouders/fabrikanten, handelaren en het landbouwbedrijfsleven) is ondertekend is de Stichting Opruiming Restanten Landbouwbestrijdingsmiddelen (STORL) opgericht. Deze stichting heeft als doel om te stimuleren dat resten en verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen op de juiste wijze worden ingeleverd en verwerkt. De kosten die KCA-depots en intergemeentelijke inzamelaars maken voor de afvoer en vernietiging van resten en verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen met een STORL-vignet en het nieuwe STORL-vignet Klein Gevaarlijk Afval kunnen door gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in rekening worden gebracht bij de STORL. Jaarlijks wordt 40.000-50.000 kg resten en verpakkingen van Klein Gevaarlijk Afval bij de STORL gedeclareerd. Zie voor meer informatie www.storl.nl

Maandag 10 september 2012 is de gemeente Borger-Odoorn in samenwerking met LTO-Noord afdeling Borger-Odoorn en STORL een pilotproject gestart voor het inzamelen van restanten en verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen. Ervaringen tot nu toe zijn positief.

Maatregel 4. Aanmelding STORL alle gemeentelijke depots

Alle gemeenten met een eigen KCA depot voor chemisch afval melden zich voor 1 januari 2014 aan bij de STORL door een contactpersoon en een rekeningnummer door te geven aan de STORL, tenzij aangetoond kan worden dat de inzameling op een andere wijze toereikend is geregeld.

Beoogd resultaat

Door het wegnemen van drempels wordt het inleveren van restanten bestrijdingsmiddel gemakkelijker gemaakt. Hierdoor wordt de kans dat deze middelen in het grondwater terecht komen verkleind.

Wie?

Alle gemeenten met een eigen KCA depot.

3.2.4. Lijnbronnen

Lijnbronnen zijn lijnvormige elementen waarvan het gebruik een risico kan zijn voor de drinkwaterkwaliteit. Hierbij kan worden gedacht aan lekkage vanuit riolering, afstromend wegwater met verontreinigingen vanaf doorgaande wegen, oppervlaktewater waarin of waarover verontreinigingen of stoffen getransporteerd kunnen worden in de richting van de winning. In de gebiedsdossiers is de aanwezigheid van deze lijnbronnen geïnventariseerd. De risico's die samenhangen met deze lijnbronnen worden onderstaand nader uitgewerkt.

Rioleringsbeheer en handhaving

Als onderdeel van uitvoeringsprogramma 2010-2012 is een onderzoek uitgevoerd naar de risico's van riolering voor de kwetsbare drinkwaterwinningen [ref. 5]. Hiermee is een belangrijke kennisleemte voor dit type risico ingevuld. De meest doelmatige maatregelen die in het onderzoek naar voren komen zijn:

- normale reguliere inspectie van gemeentelijke riolering, waarbij in de prioritering rekening wordt gehouden met de ligging ten opzichte van het grondwaterbeschermingsgebied;
- volgens een normale, gebruikelijke frequentie adequaat uitvoeren van inspectie, toezicht en handhaving op aanleg, onderhoud en beheer van riolering en IBA's op privéterrein, waaronder recreatieparken;
- adequaat toepassen van de NEN 3650 bij nieuwe aanleg en beheer van riolering in grondwaterbeschermingsgebied (waaronder minimaal een dichtheidsbeproeving direct na aanleg);
- vervangen of repareren (relinen) volgens normaal beheer;
- het zodanig aanleggen van afkoppelvoorzieningen (indien mogelijk) dat foute aansluitingen vanzelf naar voren komen door een deel van het hemelwaterstelsel bovengronds aan te leggen;
- vastleggen van en inzicht hebben in de ligging van hemelwaterriolering en infiltratievoorzieningen zodat bij calamiteiten duidelijk is of en waar het verontreinigde water infiltreert in de ondergrond;
- opsporen en verhelpen foutaansluitingen in nieuwe afkoppelprojecten;
- periodiek opsporen en verhelpen foutaansluitingen in bestaande stelsels. Gezien de schattingen van het aantal foutaansluitingen in Nederland (mogelijk 6%) en de relatief grote invloed van foutaansluitingen, is een actief opsporings- en verhelpingsbeleid te rechtvaardigen;
- monitoring bij inspectieputten;
- periodieke voorlichting over het juist gebruik van IBA's;
- toezicht en handhaving op functioneren IBA's (effluentcontrole).

Deze maatregelen betreffen voornamelijk maatregelen die eigenlijk vallen onder regulier beheer, maar om uiteenlopende redenen (met name kosten en capaciteit) in het verleden minder prioriteit hadden. Indien alle bovengenoemde reguliere taken volledig conform wetgeving en beleid adequaat worden uitgevoerd, zijn de belangrijkste potentiële risico's ondervangen. Aanvullende technische maatregelen zijn in dat geval ook niet nodig om de risico's weg te nemen. De winst zit dus met name in het op adequaat niveau brengen van deze taken.

Maatregel 5. Risico's riolering en afkoppelen in vGRP

Als onderdeel van hun zorgplicht voor het grondwater nemen gemeenten in de eerstvolgende herziening van het vGRP een passage op die specifiek ingaat op de risico's voor drinkwaterbescherming. Daarbij wordt specifiek ingegaan op bovenstaande aanbevelingen en maatregelen. Daarnaast geeft de gemeente in het vGRP aan hoe men bij afkoppelen en infiltratie rekening houdt met het drinkwaterbelang (conform Omgevingsverordening) en worden de bestaande infiltratievoorzieningen binnen de intrekgebieden geïnventariseerd. De gemeente consulteert de provincie en Vitens bij de aanleg / vervanging van riolering in grondwaterbeschermingsgebied.

Beoogd resultaat

Door middel van het vGRP geeft de gemeente aan op welke wijze de risico's van riolering voor de grondwaterkwaliteit afdoende worden beperkt.

Wie?

Alle gemeenten

Risico's doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebied

Bestaande doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebieden kunnen een risico vormen als er sprake is van afstromend weg- en bluswater zonder voorzieningen (zoals een wegriolering). Het afstromend weg- en bluswater infiltreert in de berm en bevat opgeloste stoffen die een risico zijn voor de grondwaterkwaliteit. In de gebiedsdossiers zijn de wegen in de grondwaterbeschermingsgebieden in beeld gebracht.

De feitelijke risico's worden mede bepaald door lokale omstandigheden, zoals de verkeersintensiteit, het bermbeheer en het vervoer van gevaarlijke stoffen. Om te bepalen of deze lijnbronnen een daadwerkelijk risico vormen in kwetsbare gebieden wordt voorgesteld een quickscan uit te voeren.

In bijlage IV is een kader voor een plan van aanpak opgenomen voor de quickscan.

Maatregel 6. Behandeling afstromend weg- en bluswater

Bij aanleg of reconstructie van doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebied wordt de Omgevingsverordening als vertrekpunt gehanteerd voor het bepalen van de omgang met afstromend weg- en bluswater. Gemeenten consulteren provincie en Vitens bij het maken van plannen. Met wegbeheerders van het rijk, provincie en gemeenten wordt een quickscan uitgevoerd naar de risico's van afstromend wegwater en de aanwezigheid van voorzieningen. Specifiek voor doorgaande wegen die als route voor gevaarlijke stoffen zijn aangewezen, zal worden bepaald of de voorzieningen voor afstromend weg- en bluswater conform de Omgevingsverordening zijn aangebracht. Op basis van het onderzoek wordt bepaald of aanvullend beleid of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Beoogd resultaat

Het afstromend weg en bluswater van nieuwe of gereconstrueerde wegen vormt conform de vereisten in de omgevingsverordening geen risico voor de grondwaterkwaliteit binnen intrekgebieden van drinkwaterwinningen. voor bestaande wegen zijn de risico's in beeld.

Wie?

Alle gemeenten

3.2.5. Gebruik bestrijdingsmiddelen langs het spoor

ProRail is beheerder van de openbare railinfra en verzorgt het spoorwegonderhoud. Prorail gebruikt hiervoor herbiciden volgens de DOB-methode (duurzame onkruidbestrijding). Het beleid van Prorail ten aanzien van het gebruik van herbiciden is dat de aannemers alle wettelijk toegestane middelen mogen gebruiken. In de praktijk wordt vooral gebruik gemaakt van Glyfosaat en MCPA. In mindere mate worden gebruikt triclopyr, toki, glufosinaat-ammonium, en garlon 4^E (voor boomstobben). Niet al deze middelen zijn in grondwaterbeschermingsgebieden toegestaan. In dat geval worden de betreffende middelen daar ook niet toegepast.

Langs het spoor worden in de praktijk vrijwel uitsluitend herbiciden gebruikt op schouwpaden en half-verhardingen. In het geval van hinder van invasieve exoten wordt er soms ook in de berm gebruik gemaakt van herbiciden. Er wordt door de aannemers geregistreerd hoeveel van ieder middel wordt gebruikt per baanvak. Binnen grondwaterbeschermingsgebieden worden door de aannemers in principe geen herbiciden gebruikt, tenzij er een specifiek probleem is. Het is de verantwoordelijkheid van de aannemers om na te gaan welke middelen in iedere situatie zijn toegelaten. De aannemers worden middels audits gecontroleerd op hoe ze geborgd hebben dat ze binnen de wettelijke kaders blijven. Om in de grondwaterbeschermingsgebieden toch onkruidgroei te beperken werken de aannemers met onder meer branden, schoffelen en handmatig verwijderen.

ProRail doet onderzoek naar mogelijkheden om het herbicidegebruik te beperken. De volgende mogelijkheden zijn overwogen of zijn in onderzoek: afdekken van het schouwpad met rubbermat, een ander steensoort toepassen waardoor onkruiden verschroeien in de zon, select-spray vanuit een trein met high tech apparatuur en ruimere en slimmere normen voor onkruidgroei. Tot slot wordt overwogen om te verbieden om in grondwaterbeschermingsgebieden herbiciden te gebruiken.

In de stationsomgeving wordt van de opdrachtnemer verwacht dat op perrons indien nodig onkruid wordt bestreden. Ook voor deze omgeving wordt het verbruik geregistreerd. Hiervoor zijn alle wettelijk toegelaten herbiciden toegestaan.

ProRail heeft voor de regio Randstad Noord een handboek chemische onkruidbestrijding opgesteld. Een gewasbeschermingsplan, zoals bedoeld in de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden, maakt hier deel van uit. In het handboek en/of gewasbeschermingsplan is aangegeven wat het ProRail-beleid is met betrekking tot herbiciden, waar gevoelige gebieden liggen voor het gebruik van de middelen, de wijze van registreren, de informatie over toezicht en handhaving. In 2013 worden Handboek en gewasbeschermingsplan uitgewerkt voor de andere regio's van ProRail en aan de aannemers verstrekt.

Maatregel 7. Bestrijdingsmiddelengebruik langs het spoor ProRail gebruikt voor beheer van de openbare railinfra en het spoorwegonderhoud herbiciden volgens de DOB-methode (duurzame onkruidbestrijding). Binnen grondwaterbeschermingsgebieden worden door de aannemers in principe geen herbiciden gebruikt, tenzij er een specifiek probleem is. Dan worden alleen de in grondwaterbeschermingsgebieden wettelijk toegestane middelen ingezet. ProRail doet onderzoek naar mogelijkheden om het herbicidegebruik verder te beperken. Ook wordt overwogen om te verbieden om in grondwaterbeschermingsgebieden herbiciden te gebruiken. In 2013 werkt ProRail het Handboek en gewasbeschermingsplan uit voor alle regio's (Randstad Noord reeds gedaan) en verstrekt deze aan de aannemers. ProRail rapporteert jaarlijks aan de provincie en Vitens over de hoeveelheid gebruikte bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.
Beoogd resultaat Het gebruik van bestrijdingsmiddelen langs het spoor binnen intrekgebieden wordt zodanig beperkt dat dit geen risico vormt voor de grondwaterkwaliteit.
Wie? Prorail

3.2.6. Risico's wateraanvoer rondom waterwingebieden

Er zijn diverse winningen waarbij er sprake is van een wateraanvoerplan. Dit zijn veelal afspraken met de waterschappen voor de aanvoer van water in droge perioden, waarmee de

effecten van de winning op landbouw en natuur worden verzacht. De winningen met een wateraanvoerplan zijn:

- Witharen;
- Rodenmors;
- Hammerflier;
- Espelose Broek;
- Boerhaar;
- Schalkhaar;
- Vechterweerd (voor de nog op te starten winning Vechterweerd zijn reeds afspraken gemaakt over wateraanvoer en waterkwaliteit in de bestuurovereenkomst).

In de gebiedsdossiers wordt het wateraanvoerplan als risico benoemd, maar er wordt tevens veelal opgemerkt dat de aard van het risico niet goed bekend is. Er zijn diverse winningen waarbij watergangen liggen in het waterwingebied en waarbij het dus in theorie mogelijk is dat ingelaten water met mogelijke verontreiniging doordringt tot vlak bij de winning. Dit risico is in het gebiedsproces een aantal keer als concreet risico benoemd.

Als maatregel wordt daarom het uitvoeren van een onderzoek opgenomen, waarin in samenwerking met de waterschappen de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe is de wateraanvoer waterhuishoudkundig geregeld?
- Kan het ingelaten water doordringen tot in of nabij het waterwingebied?
- Wat is de herkomst en kwaliteit van het aangevoerde water?
- Wat is de kans op aanwezigheid van "nieuwe stoffen"? Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar de bedreiging van hormoonverstorende stoffen, farmaceutische stoffen, diergeneesmiddelen, rontgencontraststoffen en dergelijke.
- Wie controleert de waterkwaliteit?
- Wat zijn de afspraken bij het optreden van calamiteiten?

Maatregel 8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen
In samenwerking met de waterschappen zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de risico's van wateraanvoerplannen voor de grondwaterkwaliteit. Het onderzoek zal ingaan op de bovengenoemde vragen.
Beoogd resultaat
Het risico van wateraanvoerplannen voor de kwaliteit van het grondwater in het intrekgebied is afdoende in beeld.
Wie?
Provincie Overijssel, Vitens en waterschappen Groot Salland, Velt en Vecht, Regge en Dinkel

3.2.7. Calamiteiten in waterwingebieden / GWBG

Een van de risico's voor de grondwaterkwaliteit is het optreden van een calamiteit binnen het grondwaterbeschermingsgebied. Het wegvloeien van chemische stoffen of vervuild bluswater naar de bodem (of via watergangen / riolering) kan gevolgen hebben voor de grondwaterkwaliteit. Deze gevolgen kunnen worden voorkomen door snel en adequaat ingrijpen bij het optreden van een calamiteit. Dat betekent dat helder moet zijn wie er geïnformeerd moeten worden en wat ieders rol is.

Uit de gebiedsdossiers en navraag bij de veiligheidsregio's, gemeenten de waterschappen, RWS, provinciale wegbeheerders en Prorail blijkt het volgende:

- de veiligheidsregio's beheren zelf geen calamiteitenplannen in relatie tot drinkwaterbescherming. Bij een calamiteit wordt het calamiteitenplan van de beheerder of het bevoegde gezag in werking gezet;
- Vitens en de waterschappen worden door de veiligheidsregio's of de beheerders op de hoogte gesteld of nemen deel aan de calamiteitenorganisatie;
- deze werkwijze is vastgelegd in convenanten;

- hoewel er de praktijk vaak goed wordt gehandeld is in vrijwel geen van de calamiteitenplannen het drinkwaterbelang voldoende specifiek geborgd. Dit heeft als risico dat dit belang wordt gemist.

Daarom wordt er als maatregel opgenomen dat in de calamiteitenplannen van de beherende instanties dit goed wordt geborgd. In de gebiedsdossiers is omschreven welke calamiteitenplannen van belang zijn en of het drinkwaterbelang is meegenomen. Hieruit kan de noodzaak tot verbetering van de calamiteitenplannen of rampenplannen per actor worden afgeleid.

In de calamiteitenplannen van Prorail blijkt het drinkwaterbelang voldoende geborgd en is de ligging van de grondwaterbeschermingsgebieden bekend.

Maatregel 9. Drinkwaterbelang opnemen in calamiteitenplannen In overleg met de provincie en Vitens nemen de waterschappen, RWS, Prorail, provinciale (vaar)wegbeheerders en gemeenten het drinkwaterbelang expliciet op in de calamiteitenplannen. De precieze formulering en aandachtspunten worden afgestemd met de provincie en Vitens.
Beoogd resultaat In calamiteitenplannen van de genoemde organisatie is het drinkwaterbelang gewaarborgd en zijn de beschermingszones bekend.
Wie? Provincie Overijssel, Vitens, RWS, Prorail en waterschappen

3.2.8. Vergunningverlening en handhaving

Drinkwaterbescherming dient vanwege het grote belang dat het heeft en zoals dat ook in de drinkwaterwet is vastgelegd, voldoende aandacht te krijgen in de vergunningverlening en handhaving. Hierbij is een goede onderlinge afstemming tussen betrokken partijen onontbeerlijk. Voor een adequate drinkwaterbescherming is het belangrijk dat dit goed verloopt. Als onderdeel van uitvoeringsprogramma 2010-2012 is daarom een onderzoek uitgevoerd naar de verbetering van vergunningverlening en handhaving ten behoeve van grondwaterbescherming [ref 6.]. Als aanbevelingen worden genoemd:

- de betrokken partijen moeten samen heldere werkafspraken opstellen. Hoe de formele regels moeten worden uitgevoerd (wanneer doormelden, hoe om te gaan met bouwen in GWBG, wie controleert melding Besluit bodemkwaliteit in GWBG). Hoe men voor elkaar informatie over vergunningen, ontheffingen en bijbehorende voorschriften kan ontsluiten;
- het instellen van één loket binnen de provincie waar andere instanties terecht kunnen met alle vragen en adviesverzoeken met betrekking tot de grondwaterbescherming. Afstemming tussen de verschillende sporen van omgevingsbeleid moet achter de schermen plaatsvinden;
- de RUD-vorming (Regionale Uitvoerings Diensten) wordt ook gezien als een goed moment om een aantal verbeteringen en verduidelijkingen in de werkprocessen en werkafspraken aan te brengen;
- als hulpmiddel wordt geadviseerd een voorbeelduitwerking of een handreiking beschikbaar te stellen waarin wordt geïllustreerd hoe het beleid uit de waterbijlage (hoe om te gaan met belangenafweging binnen GWBG) kan worden vertaald in het bestemmingsplan;
- het periodiek uitvoeren van een (beleids)evaluatie van het grondwaterbeschermingsbeleid waarbij centraal staat of de maatregelen uit de omgevingsverordening daadwerkelijk leiden tot de gewenste ontwikkeling van de grondwaterkwaliteit.
- meer aandacht geven aan de communicatie (uitleg) van het grondwaterbeschermingsbeleid naar burgers en bedrijven.

Deze bovenstaande aanbevelingen zullen in de praktijk van de vergunningverlening en handhaving geïmplementeerd worden.

Maatregel 10. Uitvoering aanbevelingen vergunningverlening en handhaving - de provincie voert een periodieke evaluatie van het grondwaterbeschermingsbeleid uit in het kader van de de herziening van de Omgevingsvisie en –verordening. - de provincie voert een handhavingsproject uit waarbij risicovolle activiteiten in een gebied geïnventariseerd en gecontroleerd zullen worden. Dit gebeurt in samenwerking met betrokken gemeenten en waterschappen - de provincie stelt een handleiding op voor gemeenten met (milieu)regels, -voorschriften en werkprocessen. - de provincie stelt een handreiking bestemmingsplannen voor gemeenten op. - de provincie zorgt voor verbetering van de informatievoorziening op de website. - na evaluatie van de netwerk-RUD's in 2014 wordt onderzocht of inbreng van de taak grondwaterbescherming in een RUD meerwaarde heeft voor verbetering van de vergunningverlening en handhaving Een of enkele gemeenten verlenen hun medewerking bij het meedenken over/meeschrijven aan de handleiding grondwaterbescherming. Beoogd resultaat De aanbevelingen voor de vergunningverlening en handhaving worden in de praktijk toegepast. Wie? Provincie Overijssel in overleg met RWS, waterschappen en gemeenten

3.2.9. Voorlichting en bewustwording

Uit de gebiedsdossiers blijkt dat er een aantal risico's is waarin het gedrag van burgers en bedrijven een rol speelt. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de afvoer van chemicaliën zoals verfresten via het riool, het gebruik van schoonmaakmiddelen op straat binnen afgekoppelde woonwijken (zoals autowassen of straat schoonmaken). Het is bewoners niet altijd duidelijk dat men binnen een grondwaterbeschermingsgebied woont en dat het daarom belangrijk is om bepaalde dingen niet te doen. Zeker als bewoners er net wonen, is hen dit veelal niet duidelijk. Bij verhuizing regelt Vitens een nieuwe aansluiting op aanvraag. Bij de informatie van de nieuwe aansluiting kan in de postcodegebieden binnen een GWBG een informatiefolder worden meegestuurd.

Daarnaast is voor de kwetsbare winningen de voorlichtingscampagne uitgevoerd: "Schoon grondwater, Jij staat aan de bron!" [ref. 3,4]. Hierbij is gebruik gemaakt van:

- een voorlichtingskraam op evenementen nabij de kwetsbare winningen;
- een informatiepakket voor gemeenten (brochures en informatie voor de eigen website en social media);
- eigen website;
- voorlichtingsfilmpjes;
- social media;
- media berichten in bladen en radio;
- een voorlichtingsmiddag op AOC Raalte.

Met de voortzetting van deze maatregel voor alle winningen worden burgers en gebruikers van drinkwater zich bewust van de aanwezigheid van een drinkwaterwinning in hun omgeving, welke meerwaarde een drinkwaterwinning oplevert voor de omgevingskwaliteit en wat dat van hen vraagt.

Maatregel 11. Voortzetting voorlichtingscampagne

Op initiatief van de provincie Overijssel wordt in 2013 het communicatieplan geactualiseerd en wordt bepaald op welke wijze de voorlichtingscampagne voortgezet kan worden voor alle winningen in Overijssel. De provincie, Vitens, gemeenten en de waterschappen verlenen hun medewerking aan de uitvoering.

Beoogd resultaat

Inwoners van Overijssel zijn op de hoogte van het belang van drinkwaterbescherming. Inwoners die binnen een grondwaterbeschermingsgebied wonen zijn hiervan op de hoogte.

Wie?

Provincie Overijssel en Vitens met medewerking van waterschappen en gemeenten

4. PROJECTMANAGEMENT

4.1. Financiering

In tabel 4.1. is een voorstel opgenomen voor de verdeling van de financiering van de maatregelen. Bij het opstellen van deze verdeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de weergegeven kosten zijn de kosten die worden gemaakt voor onderzoeken of projecten die niet rechtstreeks voortkomen uit wettelijke taken of bestaande bestuurlijke afspraken;
- per maatregel is aangegeven welke partijen zijn betrokken bij de maatregelen (F, R of M). Partijen die niet bij de uitvoering betrokken zijn in de betreffende rij aangeduid met '-';
- kosten voor uren voor de inzet van personeel voor aansturing, overleggen en afstemming tussen de partijen voor de uitvoering van het maatregelprogramma zijn niet meegerekend;
- de genoemde kosten betreffen een globale raming, waarbij rekening is gehouden met de gerealiseerde kosten in het eerste uitvoeringsprogramma.

Tabel 4.1. Voorstel verdeling inzet actoren en financiering op basis van kosteninschatting 2013- 2015

	Provincie Overijssel en Vitens*	LTO Noord	Water-schappen	Gemeenten	RWS	Prorail	Totale kosten
1. Bestemmingsplannen op orde	-	-	-	R	-	-	0,-
2. Aanpak puntbronnen	F	-	-	M	-	-	80.000,-
3. Voortzetting landbouwproject	F	M	-	-	-	-	245.000,-
4. Aanmelding STORL	M	M	-	M	-	-	0,-
5. Drinkwaterbelang in vGRP	-	-	-	R	-	-	0,-
6. Onderzoek afstromend wegwater	F	-	-	R	R	-	20.000,-
7. Bestrijdingsmiddellengebruik langs het spoor	M	-	-	-	-	R	0,-
8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	F	-	F	-	M	-	35.000,-
9. Calamiteitenplannen	R	-	R	R	R	R	0,-
10. Uitvoering aanbevelingen V&H	R	-	R	R	M	-	0,-
11. Voorzetting bewustwordingcampagne	F	-	-	M	-	-	20.000,-

	Provincie Overijssel en Vitens*	LTO Noord	Waterschappen	Gemeenten	RWS	Prorail	Totale kosten
Afstemmingsoverleg	R	M	M	M	M	M	0,-
Totaal per actor	388.000,-	0,-	12.000,-	0,-	0,-	0,-	400.000,-

M = verlenen medewerking, geen extra kosten (inzet qua uren beperkt)

R = valt onder reguliere taken, geen extra kosten

F = bijdrage financiering extra onderzoeken / project

- = geen inzet van de actor bij deze maatregel voorzien

* = provincie en Vitens hebben aparte afspraken gemaakt over de financiering van bovengenoemde gezamenlijke kosten.

In tabel 4.2 is een overzicht opgenomen van de verantwoordelijke trekkers voor de uitvoering per maatregel.

Tabel 4.2. Voorstel trekkers per maatregel

	Provincie Overijssel en Vitens	LTO Noord	Waterschappen	Gemeenten	RWS	Prorail
1. Bestemmingsplannen op orde				X		
2. Aanpak puntbronnen	X					
3. Voortzetting landbouwproject	X					
4. Aanmelding STORL				X		
5. Drinkwaterbelang in vGRP				X		
6. Behandeling afstromend wegwater	X			X	X	
7. Bestrijdingsmiddellengebruik langs het spoor						X
8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	X					
9. Calamiteitenplannen	X		X	X	X	X
10. Uitvoering aanbevelingen V&H	X					
11. Voorzetting bewustwordingcampagne	X					

4.2. Organisatie en aansturing

Iedere deelnemende partij is zelfstandig verantwoordelijk voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen en wijst hiertoe een contactpersoon aan. De contactpersoon zorgt voor de interne aansturing en uitvoering van de afgesproken maatregelen en is bij voorkeur in het voortraject betrokken geweest bij het opstellen van de gebiedsdossiers en het maatregelprogramma. De taken van de contactpersoon zijn:

- verantwoordelijk voor de voortgang en uitvoering van de maatregelen;
- zorgt voor het waar nodig betrekken van collega's van andere afdelingen;
- rapporteert jaarlijks in het afstemmingsoverleg over de voortgang;
- informeert de bestuurder over de voortgang en inhoud en werkt aan politiek draagvlak.

De provincie, Vitens en een vertegenwoordiger van de gemeenten vormen gezamenlijk de centrale werkgroep die zorgt voor de regie op de uitvoering van het totale maatregelprogramma en de onderlinge afstemming. De taken van de centrale werkgroep zijn:

- het monitoren van de voortgang van het totale maatregelprogramma;
- het verzorgen van afstemming met lopende projecten en programma's, zoals het werkprogramma SGBP 2015 KRW;
- het voorbereiden en organiseren van het jaarlijks afstemmingsoverleg (zie paragraaf 4.3);
- het delen van resultaten van uitgevoerde onderzoeken, nieuwe kennis en goede praktijkvoorbeelden (bijvoorbeeld van bestemmingsplannen of ruimtelijke afwegingen);
- de communicatie naar partijen buiten de bestuurovereenkomst en de afstemming met het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) en Regionaal Ambtelijk Overleg (RAO);
- de communicatie naar de portefeuillehouder water (Gedeputeerde provincie) en het MT / de directie van Vitens.

4.3. Jaarlijkse afstemmingsoverleg drinkwaterbescherming

Op grond van de drinkwaterwet dienen alle overheden binnen hun bevoegdheden bij te dragen aan drinkwaterbescherming. Vanwege de diverse betrokken partijen en diverse aspecten van drinkwaterbescherming is het van groot belang om elkaar te informeren over de voortgang van de afgesproken maatregelen, nieuwe ontwikkelingen en om informatie uit te wisselen. Daarom wordt er een jaarlijks afstemmingsoverleg gehouden, op initiatief van de provincie Overijssel. Er is voorgesteld om dit te combineren met bestaande overlegstructuren zoals het RAO. Dit heeft echter als nadeel dat de drinkwaterbescherming 1 van de agendapunten zal zijn en daardoor mogelijk snel zal ondersneeuwen. Daarom lijkt een apart overleg gerechtvaardigd. De lage frequentie van 1 maal per jaar voorkomt dat het teveel drukt op de tijdsbesteding van de betrokkenen. Er zal nog worden bepaald op welke wijze het overleg zal plaatsvinden. Dit kan bijvoorbeeld per cluster van winningen of voor de provincie Overijssel als geheel.

De stand van zaken van het maatregelprogramma zal in elk afstemmingsoverleg geëvalueerd worden (jaarlijks). Deze evaluatie richt zich op de voortgang van de afspraken, de onderlinge samenwerking en de omgang met nieuwe ontwikkelingen. Eind 2015 zal er een eindevaluatie plaatsvinden van het doelbereik van het maatregelprogramma. De resultaten van de eindevaluatie zullen worden besproken in het RAO. Eventuele (tussentijdse) afwijkingen van de overeengekomen afspraken zullen eerst op ambtelijk en daarna op bestuurlijk niveau worden besproken.

Het is de bedoeling dat de agenda van deze bijeenkomst door alle deelnemers kan worden bepaald. Zo kan er in dit overleg ook gesproken worden over hoe er bij de gemeenten in de

praktijk wordt omgegaan met de aanwezigheid van een grondwaterbeschermingsgebied bij vergunningverlening en handhaving.

4.4. Planning

De planning voor de uitvoering van het maatregelprogramma is afgestemd op de planning voor het werkprogramma KRW voor de oplevering van de geactualiseerde stroomgebied-beheerplannen (SGBP) in 2015. In het werkprogramma wordt opgemerkt dat de maatregelen uit de gebiedsdossiers voor 2013 klaar moeten zijn om mee genomen te kunnen worden in de gebiedsprocessen. Voor het huidige maatregelprogramma heeft al afstemming plaatsgevonden door een apart gebiedsproces. De precieze verwerking in de SGBP zal worden afgestemd in de RAO werkgroepen. Eind 2013 zal er een harmonisatie tussen de regio's plaatsvinden ten aanzien van de opgestelde maatregelprogramma's. Verwacht mag worden dat de maatregelen uit de gebiedsdossiers hier onderdeel van uitmaken. De resultaten van de harmonisatie kunnen worden meegenomen in de tussentijdse evaluatie in de zomer van 2014.

Afbeelding 4.1. De planning voor het werkprogramma KRW voor de actualisatie van de SGBP.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Voortgangsrapportage uitvoering							
EU Voortgangsrapportage Uitvoering							
Update werkprogramma							
Publieke participatie werkprogramma							
Innovatie/onderzoek							
Nationaal kader gebiedsproces							
Beheerkwesties							
Publieke participatie beheerkwesties							
Gebiedsprocessen							
Actualisatie factsheets waterlichamen							
Ontwerp stroomgebiedbeheerplannen							
Ontwerp Water(beheer)plannen							
Publieke participatie plannen							
Actualisatie Besluit monitoring							
Internationale afstemming							
Definitieve plannen							

5. OVERZICHT VOORGESTELDE MAATREGELEN

5.1. Maatregelen per winning

In tabel 5.1. is een overzicht opgenomen van de voorgestelde maatregelen per kwetsbare winning. De aanpak van de puntbronnen is voor de kwetsbare winningen reeds uitgevoerd in het eerste maatregelprogramma. Voor de kwetsbare winningen zijn daarom voor dit onderdeel geen aanvullende maatregelen voorzien.

Tabel 5.1. Maatregelen per kwetsbare winning

winning	1. Bestemmingsplannen op orde	2. Aanpak puntbronnen	3. Voortzetting landbouwproject	4. Aanmelding STORL	5. Risico's riolering en afkoppelen in VGRP	6. Onderzoek afstromend weg- en bluswater	7. Bestrijdingsmiddelengebruik langs het spoor	8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	9. Drinkwaterbelang opnemen in calamiteitenplannen	10. Uitvoering aanbevelingen vergunningverlening en handhaving	11. Voortzetting voorlichtingscampagne
Archemerberg	x		x	x	x	x	x		x	x	x
Engelse Werk	x			x	x	x	x		x	x	x
Espelose Broek	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Herikerberg-Goor	x		x	x	x	x	x		x	x	x
Hoge Hexel			x	x	x	x	x		x	x	x
Holten	x		(x)	x	x	x	x		x	x	x
Mander	x			x	x	x	x		x	x	x
Vechterweerd				x	x	x	x		x	x	x
Wierden			x	x	x	x	x		x	x	x

In tabel 5.2. is een overzicht opgenomen van de voorgestelde maatregelen per minder kwetsbare winning.

Tabel 5.2. Maatregelen per minder kwetsbare winning

winning	1. Bestemmingsplannen op orde	2. Aanpak puntbronnen	3. Voortzetting landbouwproject	4. Aanmelding STORL	5. Risico's riolering en afkoppelen in vGRP	6. Onderzoek afstromend weg- en bluswater	7. Bestrijdingsmiddelengebruik langs het spoor	8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	9. Drinkwaterbelang opnemen in calamiteitenplannen	10. Uitvoering aanbevelingen vergunningverlening en	11. Voortzetting voorlichtingscampagne
Havelterberg (Overijssels deel)	x			x	x	x	x		x	x	x
Sint Jansklooster	x	x		x	x	x	x		x	x	x
Witharen	x		(x)	x	x	x	x	x	x	x	x
Hammerflief	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Nijverdal	x	x	(x)	x	x	x	x		x	x	x
Weerselo	x		(x)	x	x	x	x		x	x	x
Rodenmors	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Hasselo	x	x		x	x	x	x		x	x	x
Enschede - Losser	x			x	x	x	x		x	x	x
Boerhaar	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Diepenveen	x			x	x	x	x		x	x	x
Schalkhaar	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Deventer - Ceintuurbaan	x			x	x	x	x		x	x	x
Deventer - Zutphenseweg	x			x	x	x	x		x	x	x

* De winning Enschede-Weerseloseweg wordt in de zomer van 2013 gesloten en is daarom niet opgenomen in deze lijst.

5.2. Maatregelen per actor

In tabel 5.3. is een overzicht opgenomen van de voorgestelde maatregelen per actor. Elke actor is verantwoordelijk voor de zelfstandige uitvoering van de maatregel binnen de eigen organisatie en stelt hiertoe 1 contactpersoon aan die de interne afstemming en uitvoering aanstuurt en deelneemt aan het gezamenlijke afstemmingsoverleg.

Tabel 5.3. Maatregelen per actor

actor	1. Bestemmingsplannen op orde	2. Aanpak puntbronnen	3. Voortzetting landbouwproject	4. Aanmelding STORL	5. Risico's riolering en afkoppelen in VGRP	6. Onderzoek afstromend weg- en bluswater	7. Bestrijdingsmiddelengebruik langs het spoor	8. Onderzoek risico's wateraanvoerplannen	9. Drinkwaterbelang opnemen in calamiteitenplannen	10. Uitvoering aanbevelingen vergunningverlening en	11. Voortzetting voorlichtingscampagne
Provincie Overijssel	x	x	x			x		x	x	x	x
Vitens	x	x	x					x	x		x
LTO Noord			x	x							
RWS						x			x	x	
Prorail							x		x		
Waterschap Reest en Wieden									x	x	x
Waterschap Groot-Salland								x	x	x	x
Waterschap Vechtstromen								x	x	x	x
Gemeente Steenwijkerland	x			x	x	x				x	x
Gemeente Zwolle	x			x	x	x				x	x
Gemeente Dalfsen				x	x	x				x	x
Gemeente Ommen	x			x	x	x				x	x
Gemeente Hardenberg	x			x	x	x				x	x
Gemeente Twenterand	x			x	x	x				x	x
Gemeente Hellendoorn	x			x	x	x				x	x
Gemeente Wierden				x	x	x				x	x
Gemeente Almelo	x			x	x	x				x	x
Gemeente Tubbergen	x			x	x	x				x	x
Gemeente Dinkelland	x			x	x	x				x	x
Gemeente Oldenzaal	x			x	x	x				x	x
Gemeente Hengelo	x			x	x	x				x	x
Gemeente Enschede	x			x	x	x				x	x
Gemeente Losser	x			x	x	x				x	x
Gemeente Hof van Twente	x			x	x	x				x	x
Gemeente Rijssen-Holten	x			x	x	x				x	x
Gemeente Deventer	x			x	x	x				x	x
Gemeente Olst-Wijhe	x			x	x	x				x	x

6. REFERENTIES

1. Provincie Overijssel, 2010. Bestuursovereenkomst "Naar een duurzame drinkwatervoorziening in Overijssel" Eerste uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers 2010 - 2012. 3 november 2010.
2. Provincie Overijssel 2012. Landbouwproject ter vermindering van de landbouwkundige belasting. Opzet, resultaten en evaluatie 2010-2012. Concept, 21 december 2012.
3. Provincie Overijssel / Vitens. Communicatieplan campagne Schoon grondwater? Jij staat aan de bron! 15 maart 2012
4. Provincie Overijssel / Vitens. Evaluatie campagne Schoon grondwater? Jij staat aan de bron! In voorbereiding.
5. Royal Haskoning, 2012. Risico's riolering voor kwetsbare drinkwaterwinningen in Overijssel. 27 maart 2012.
6. Tauw 2012. Verbetering vergunningverlening en handhaving ten behoeve van grondwaterbescherming. 1 maart 2012.
7. Witteveen+Bos 2013. Evaluatie maatregelprogramma gebiedsdossiers drinkwaterwinningen Overijssel. In voorbereiding.

**BIJLAGE I OVERZICHT RISICO'S KWETSBARE WINNINGEN OBV GEBIEDSDOS-
SIERS**

	Geen probleem (1)	Aandachtspunt (2)	Actueel risico (3)
Kwetsbaarheid winning	Weinig kwetsbaar	Matig kwetsbaar	Kwetsbaar
Ruwwaterkwaliteit	Geen verontreinigingen in het ruwwater aangetroffen.	Wel verontreinigingen in ruwwater, maar geen overschrijding van de norm.	Wel verontreinigingen in ruwwater, overschrijding van de norm
Belasting diffuse bronnen, puntbronnen en lijnbronnen	Combinatie van kwetsbaarheid en belasting leidt niet tot een knelpunt.	Belasting is zodanig, dat het grondig volgen van de ontwikkelingen onder en boven maaiveld voldoende zal zijn.	Nader onderzoek gewenst om de aard en omvang van de bedreiging in te schatten. Dit kan aanleiding zijn voor het opstellen van maatregelenpakketten.
Planologische bescherming	Bescherming via het bestemmingsplan voldoende gewaarborgd.	Nieuw bestemmingsplan is in ontwikkeling, bescherming lijkt in (voor)ontwerp bestemmingsplan voldoende gewaarborgd.	Bescherming via het bestemmingsplan onvoldoende gewaarborgd.
Intrekgebied vanaf maaiveld en zonering grondwaterbeschermingsgebied	Consensus over ligging intrekgebied vanaf maaiveld. Berekend intrekgebied komt overeen met provinciale zonering grondwaterbeschermingsgebied waardoor voorkantsturing voldoende geborgd is.	Consensus over berekening intrekgebied vanaf maaiveld. Berekend intrekgebied is groter dan provinciale zonering grondwaterbeschermingsgebied. Noodzaak van aanvullend beleid in de vorm van voorkantsturing wordt nader onderzocht.	De berekening van het intrekgebied vanaf maaiveld dient nader gecontroleerd te worden. In dat geval wordt het berekende intrekgebied in de tekst aangeduid als een 'zoekgebied voor maatregelen'.

winning	kwetsbaarheid	ruwwaterkwaliteit	diffuse bronnen	lijnbronnen	puntbronnen	planologische bescherming	intrekgebied maaiveld en zonering gwb
Vechtenweerd	3	2	3	2	1	3	2
		nvt	landbouw en sportterrein		2 locaties	1 BP Dalfsen	
Engelse Werk	3	3	2	3	3	3	1
		18 stoffen incidenteel > norm		spoor, A28, IJssel	94 locaties	9 BP Zwolle, 1 Hattem	
Archemerberg	3	3	2	2	2	3	1
		6 stoffen incidenteel > norm			3 locaties	1 BP Ommen	
Mander	3	3	3	2	2	3	1
		11 stoffen incidenteel > norm	landbouw, bedrijfs- en recreatieterrein		2 locaties	1 BP Tubbergen	
Hoge Hexel	3	3	3	2	2	1	2
		4 stoffen incidenteel > norm	landbouw, bedrijfs- en recreatieterrein		102 locaties		
Wierden	3	3	3	3	3	1	2
		11 stoffen incidenteel > norm	landbouw en bedrijfsterrein	spoor en diverse wegen	203 locaties		
Espelose Broek	3	3	2	2	3	3	3
		4 stoffen incidenteel > norm			4 locaties	2 BP Rijssen-Holten, 1 BP Deventer	
Holten	3	3	3	2	2	3	1
		9 stoffen incidenteel > norm	landbouw en recreatieterrein		12 locaties	3 BP Rijssen-Holten	
Herikerberg-Goor	3	3	2	2	3	3	2
		4 stoffen incidenteel > norm			82 locaties	4 BP	

**BIJLAGE II OVERZICHT HUIDIGE RISICO'S KWETSBARE WINNINGEN (NA UIT-
VOERING EERSTE MAATREGELPROGRAMMA)**

winning	kwetsbaarheid	ruwwaterkwaliteit	diffuse bronnen	lijnbronnen	puntbronnen	planologische bescherming	intrekgebied maaiveld en zonering gwbq
Vechterweerd	3	2	3	2	1	1	2
		nvt	landbouw en sportterrein		0 locaties		
Engelse Werk	3	3	2	3	2	3	1
		13 stoffen incidenteel > norm		spoor, A28, IJssel	1 locatie geen VO	9 BP Zwolle, 1 Hattum	
Archemerberg	3	3	2	2	1	3	1
		6 stoffen incidenteel > norm			0 locaties	1 BP Ommen	
Mander	3	3	3	2	2	3	1
		8 stoffen incidenteel > norm	landbouw, bedrijfs- en recreatieterrein		1 locatie geen VO	1 BP Tubbergen	
Hoge Hexel	3	3	3	2	2	1	2
		2 stoffen incidenteel > norm	landbouw, bedrijfs- en recreatieterrein		2 locaties geen VO		
Wierden	3	3	3	3	3	1	2
		9 stoffen incidenteel > norm	landbouw en bedrijfsterrein	spoor en diverse wegen	31 locaties geen VO		
Espelose Broek	3	3	2	2	2	3	3
		4 stoffen incidenteel > norm			3 locaties geen VO	2 BP Rijssen-Holten, 1 BP Deventer	
Holten	3	3	3	2	1	3	1
		9 stoffen incidenteel > norm	landbouw en recreatieterrein		0 locaties	3 BP Rijssen-Holten	
Herikerberg-Goor	3	3	2	2	3	3	2
		6 stoffen incidenteel > norm			7 locaties geen VO	4 BP	

NB. De boringsvrije zones van de drinkwaterwinningen Engelse Werk en Deventer liggen binnen meerdere bestemmingsplannen van respectievelijk de gemeenten Zwolle en Deventer. De aanduiding van de boringsvrije zone is niet vereist in het bestemmingsplan. De boringsvrije zone is een milieubeschermingsgebied waarvoor de provincie op grond van de Wm direct bevoegd gezag is. Vergunningverlening wordt ook rechtstreeks door provincie gedaan. In de beoordeling van de betreffende bestemmingsplannen is hier geen rekening mee gehouden.

BIJLAGE III OVERZICHT RISICO'S MINDER KWETSBARE WINNINGEN

winning	kwetsbaarheid	ruwwaterkwaliteit	diffuse bronnen	lijnbronnen	puntbronnen	planologische bescherming	intrekgebied maaiveld en zonering gwb
Sint Jansklooster	2	2	2	2	3 4 locaties	3 4 BP Steenwijkerland	3
Witharen	2	2	3 landbouw en woongebied	2	2	3 3 BP Ommen/ Hardenberg	2
Hammerflie	2	2	2	2	2	3 4 BP Twenterand / 3 Ommen-hardenberg	3
Nijverdal	3	2	2	2	3 10 locaties	3 7 BP Nijverdal	3
Weerselo	3	2	3 landbouw en woongebied	2	2	3 11 BP Oldenzaal, 1 Dinkeland	3
Rodenmors	2	2	2	2	1	3 2 BP Dinkelland	3
Hasselo	2	3 4 stoffen	3 woongebied	3 snelweg, hoofdwegen, spoor	3 44 locaties	3 9 BP Hengelo, 2 BP Dinkelland, 1 Enschede	3
Enschede-Losser	2	2	2	2	2	3 2 BP Losser, 2 BP Enschede	3
Boerhaar	2	2	2	2	3 11 locaties	3 1 BP Olst-Wijhe, 2 Raalte	3
Diepenveen	1	3 verzilting	1	1	1	3 1 BP Olst-Wijhe, 1 BP Deventer	-
Schalkhaar	2	2	2	2	3 111 locaties	3 1 BP Deventer	3
Deventer	1	2 verzilting	1	1	1	2 BP niet actueel	-
Weerselose weg	sluiting in 2013						

NB. De boringsvrije zones van de drinkwaterwinningen Engelse Werk en Deventer liggen binnen meerdere bestemmingsplannen van respectievelijk de gemeenten Zwolle en Deventer. De aanduiding van de boringsvrije zone is niet vereist in het bestemmingsplan. De boringsvrije zone is een milieubeschermingsgebied waarvoor de provincie op grond van de Wm direct bevoegd gezag is. Vergunningverlening

wordt ook rechtstreeks door provincie gedaan. In de beoordeling van de betreffende bestemmingsplannen is hier geen rekening mee gehouden. Gemeente Hellendoorn heeft bij het bestemmingsplan Nijverdal NoordWest vooroverleg gehad met de provincie. De gemeente acht de meerwaarde van de aanpassing zeer beperkt ten opzichte van de te maken kosten.

BIJLAGE IV KANSEN LOPENDE PROJECTEN EN PROGRAMMA'S

Herberekening intrek- en grondwaterbeschermingsgebieden

Rondom drinkwaterwinningen worden door de provincie beschermingszones aangewezen, die nodig zijn om de duurzaamheid van de winningen te garanderen. De huidige beschermingszones zijn echter al aangewezen op basis van berekeningen uit de jaren tachtig. Reistijden en intrekgebieden van latere berekeningen hebben tot op heden geen aanleiding gegeven om de gebieden volledig te herzien. In de afgelopen jaren zijn gebiedsdekkende regionale grondwatermodellen (zoals MIPWA) ontwikkeld en zijn nieuwe inzichten ontstaan. Voor verschillende winlocaties zijn daarnaast de vergunde hoeveelheden gewijzigd. Beide ontwikkelingen leiden tot de noodzaak om alle winningen in Overijssel nog eens onder de loep te nemen. Dit betekent een herberekening van de intrekgebieden, waarna bepaald kan worden of de beschermingszones aangepast dienen te worden. De oplevering staat gepland medio 2013.

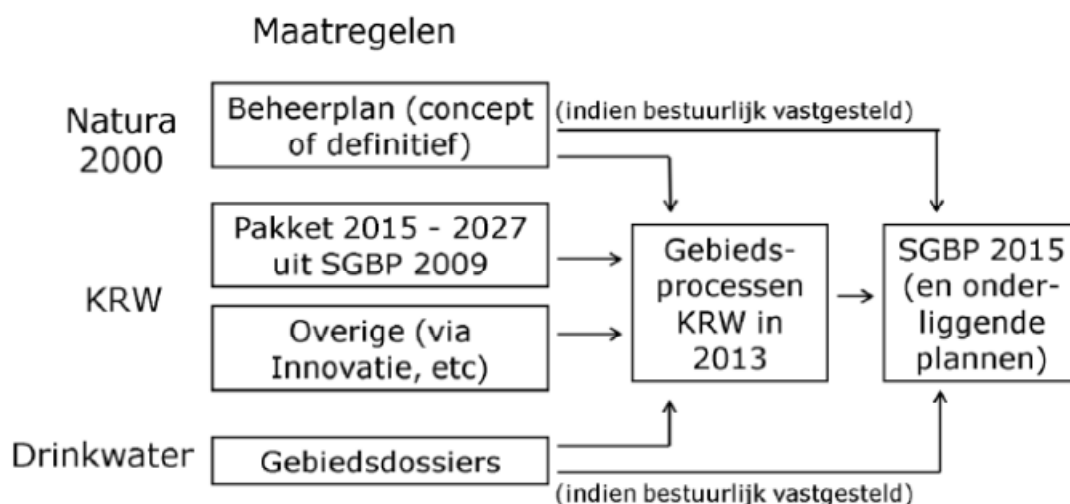
Actualisatie omgevingsverordening

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingsverordening wordt er voor de onderdelen grondwaterbescherming en bodem in de praktijk tegen kleine punten aangelopen die niet kloppen of niet helemaal werkbaar zijn. Daarnaast is sommige regelgeving die genoemd staat in de verordening gewijzigd of zijn er geheel nieuwe regels bijgekomen.

De titels 3.1 en 3.2 van de Omgevingsverordening bevatten regelgeving over handelingen in Grondwaterbeschermingsgebieden waarvoor aanpassingen aan nieuwe regelgeving nodig zijn. Zo wordt per 1 juli 2011 het Lozingenbesluit bodembescherming vervangen door het Besluit lozen buiten inrichtingen en is per 1 oktober 2010 de Wabo in werking getreden. Er is ook een omschrijving die niet overeenkomt met de voorschriften die zijn genoemd in bijlage 3 van de verordening. De toelichting vraagt een actualisatieslag. Zo worden er op dit moment nog wat verouderde toetsingskaders genoemd.

Werkprogramma SGBP KRW 2015

In het werkprogramma is een plan van aanpak opgenomen om te komen tot een actualisatie van de Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) voor 2015. Vanaf 22 december 2015 zullen geactualiseerde stroomgebiedbeheerplannen gelden. Daar wordt nu volop aan gewerkt. In 2013 vinden de KRW gebiedsprocessen plaats. Hier wordt de resterende opgave bepaald en de eventueel benodigde aanvullende maatregelen. In 2014 wordt aan de ontwerp-plannen van rijk en regio gewerkt. Op 22 december 2014 start de inspraak op die plannen en een jaar later moet het afgerond zijn. In het werkprogramma worden de gebiedsdossiers expliciet benoemd. In het werkprogramma wordt aangegeven dat maatregelen die voortkomen uit de gebiedsdossiers kunnen worden meegenomen in de gebiedsprocessen die ten behoeve van de KRW georganiseerd zullen worden (zie onderstaande afbeelding).

PAS Natura 2000 Overijssel

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) is onderdeel van het Natura2000 beheer en staat op twee pijlers. De ene pijler omvat maatregelen om de bedreigde habitattypes, die in het kader van Natura 2000 worden beschermd, weer te laten opbloeien. De andere pijler is om ervoor te zorgen dat er, met behoud van die natuurdoelstellingen, toch weer ruimte komt voor nieuwe economische ontwikkelingen. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van winningen waar een Natura2000 gebied in of in nabijheid van het intrekgebied ligt.

winning	Natura2000 gebied in of nabij intrekgebied
St Jans klooster	Wieden / Weerribben
Nijverdal	Sallandse Heuvelrug
Hooge Hexel	Wierdense Veld
Wierden	Wierdense Veld
Hammerflie	Vecht - Beneden Regge
Archemerberg	Vecht - Beneden Regge
Mander	Springendal / Dal van de Mosbeek
Weerselo	Lemselermaten
Hasselo	Lonnekermeer
Enschede - Losser	Landgoederen Oldenzaal

Ruimte voor de Vecht

Sinds 2007 werken de provincie, vier gemeenten, drie waterschappen, het regionaal Bureau voor Toerisme, het Overijssels Particulier Grondbezit en sinds begin 2011 ook Natuur en Milieu Overijssel en LTO Noord samen aan de veiligheid van de Vecht en de integrale versterking van het Vechtdal. Het programma bestaat uit diverse maatregelen langs de Vecht die bijdragen aan een meer natuurlijker Vecht, verhoogde veiligheid en aantrekkelijke recreatiemogelijkheden. Dit programma is met name relevant voor de winning Vechterweerd, waar binnen het programma was voorzien in de vergraving van de uiterwaard nabij Vechterweerd. Vooralsnog is deze maatregel echter geschrapt.

Interprovinciale drinkwaterleveringen / Zoektocht Twente

De provincie Overijssel, drinkwaterbedrijf Vitens en waterschap Regge en Dinkel zoeken samen een oplossing voor het toekomstig tekort van 5 tot 7 miljoen m3 drinkwatercapaciteit in Twente. Deze oplossing kan bestaan uit het opwaarderen van een bestaande winlocatie of het inrichten van een nieuwe winlocatie.

Pilot Vechterweerd

Vitens gaat met de waterwinning Vechterweerd vanaf 2015 water uit de Vecht onttrekken via een bodempassage. Met de waterbeheerders zijn afspraken gemaakt over de monitoring van de Vecht, de bescherming van de waterkwaliteit en de bestrijding van calamiteiten. Deze afspraken zijn vastgelegd in een bestuurlijke overeenkomst. De winning Vechterweerd wordt ontwikkeld om ervaring op te doen met een waterwinning langs een kleine rivier. Na enkele jaren moet blijken of de volledige winvergunning kan worden ingezet. Naast een goede bescherming van de bron, krijgt de toekomstige waterwinning een 'high tech'-zuivering om goed drinkwater te leveren. Voor de bescherming en monitoring van de waterkwaliteit van de Vecht is een bestuurlijke overeenkomst getekend tussen de provincie, waterschappen en Vitens.

Deltaplan agrarisch waterbeheer

Nederland staat voor grote wateropgaven. De weerpatronen worden extremer, perioden van wateroverlast en langdurige droogte zullen vaker voorkomen. Voor de Kaderrichtlijn Water zijn extra waterkwaliteitsmaatregelen nodig. In het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) staat beschreven hoe de land- en tuinbouw kan bijdragen aan het oplossen van de wateropgaven. De producten die het DAW ten aanzien van waterkwaliteit gaat opleveren zijn:

- een kaart met resterende kwaliteitsknelpunten, die door de volgende generaties mestbeleid en gewasbeschermingsmiddelenbeleid niet worden opgelost (2013),
- een pakket aan motiverende maatregelen inclusief de stimulansen, op te nemen in het KRW stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 (2013),
- een gebiedsgerichte werkwijze op basis van consensus, te beproeven in twee pilotgebieden (2013 / 2014),
- een overzicht van best practices, die kunnen worden uitgerold over de regio's (2013),
- de opzet voor een advies- en begeleidingstraject voor de invoering van maatregelen op bedrijfsniveau (2013).

Zoetwatervoorziening Oost Nederland

Om de huidige watertekorten het hoofd te kunnen bieden en om tijdig in te kunnen spelen op effecten van de klimaatverandering is onderzoek nodig. Wat is de huidige situatie, wat zijn gevolgen van de klimaatverandering en welke maatregelen zijn nodig voor de korte (2015) en de lange termijn (2050)? Het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland gaat deze vragen beantwoorden. Het project levert daarmee ook de regionale inbreng voor het landelijke deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma. Het projectgebied beslaat het hele gebied van deelstroomgebied Rijn-Oost.

Structuurvisie Ondergrond van het Rijk

De ondergrond wordt steeds intensiever gebruikt. De toenemende drukte vraagt ook om aandacht voor de gevolgen voor mens en milieu. Daarom wil de overheid een structuurvisie voor de ondergrond opstellen. De visie moet richting geven aan een duurzaam en verantwoord gebruik van de ondergrond. De Structuurvisie Ondergrond biedt een basis voor toekomstige besluiten van het Rijk en is alleen bindend voor het Rijk zelf. De visie is richtinggevend voor besluiten van marktpartijen, gemeenten, provincies en waterschappen. Zo kunnen provincies zelf een structuurvisie vaststellen. De visie biedt ook inzicht in de regelgeving voor de ondergrond, waar het Rijk verantwoordelijk voor is en waarbinnen de andere overheden beleid uitvoeren. Tot slot gaat de structuurvisie in op de benodigde kennis en informatie over de ondergrond.

Visie op de ondergrond Provincie Overijssel

De Visie op de Ondergrond is een bijlage bij de Omgevingsvisie Overijssel

De uitgangspunten ten aanzien van de drinkwaterbescherming zijn:

- Het gehele intrekgebied van de drinkwaterwinning wordt beschermd;
- Geen functies met risico op grondwaterverontreiniging, tenzij de beschermingssituatie verbetert (stap-vooruit-principe). Bij grote en grootschalige ruimtelijke ingrepen is een verslechtering op plaatselijk niveau toegestaan, mits op gebiedsniveau verbetering plaatsvindt (saldobenadering);
- Preventie via de verbodsbepalingen in de verordening is de meest doelmatige bescherming tegen ruimtelijke functies die risico hebben voor grondwaterverontreiniging. Het gaat dan om een brongerichte aanpak van bedreigende activiteiten/functies;
- Duurzaam veiligstellen: de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening moet opgenomen zijn in gemeentelijke structuurvisies en de bestemmingsplannen;
- Voor kwetsbare winningen stellen we in 2009 en 2010 gebiedsdossiers op, met een analyse van de actuele bedreigingen voor de waterkwaliteit en de mogelijke maatregelen (KRW).

Waardecreeatie fysieke leefomgeving / achter de watermeter

Met dit programma denkt Vitens na over haar maatschappelijke rol en op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Hierbij kan worden gedacht aan de inpassing van waterwinningen in de omgeving. Een goed voorbeeld hierbij is de inpassing en inrichting van het nieuwe waterwingebied van Vechterweerd.

Integrale uitvoeringsovereenkomst voor de drinkwateropgave

Provincie Overijssel en Vitens werken aan een integrale uitvoeringsovereenkomst voor de drinkwateropgave (kwantiteit en kwaliteit). Het maatregelprogramma gebiedsdossiers is hier onderdeel van. Besluitvorming wordt medio 2013 verwacht.

Projecten van stakeholders / ruimtelijke ontwikkelingen

In de bijeenkomsten met de stakeholders is een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen:

- Integrale Variant Zwolle (IVZ) en gebiedsbeheerplan Zwolle Centraal. Op basis van een overeenkomst tussen private partijen, Stichting Bodemsanering NS, Provincie Overijssel, Vitens en Gemeente Zwolle, is Zwolle uitvoerder van de IVZ. In het kort: Zwolle saneert/beheert de verontreinigingen in het diepe grondwater onder het stationsgebied en beschermt de drinkwaterwinning. Tevens heeft Vitens haar inwinputten verplaatst zodat de verontreinigingen buiten het intrekgebied van de drinkwaterwinning liggen. Ook onder gewijzigde omstandigheden, bijv. grondwaterstandverandering, blijft Zwolle verantwoordelijk. De IVZ maakt onderdeel uit van het gebiedsbeheerplan Zwolle Centraal (gebiedsgerichte aanpak bodemsanering visie op de ondergrond);
- RvR Zwolle. De rivierverruiming is van invloed op de toestroming van water naar de winning Engelse Werk. Deze relatie is reeds onderzocht;
- Spoorzone Zwolle: reconstructie van het stationsgebied;
- Natura2000 beheerplan Wieden Weerribben is mogelijk van belang voor St Jansklooster in verband met de mestbeperkende maatregelen in de omgeving.
- De gemeente Oldenzaal is voornemens om een woonwijk binnen het intrekgebied te ontwikkelen, maar dat zal gezien de huidige economische situatie nog even duren;
- Eerder zijn in de provincie Overijssel de projecten 'Kop in het zand' en 'Landbouw op peil' uitgevoerd welke gericht waren op een duurzame agrarische bedrijfsvoering. Waarom wordt dat niet voortgezet? Er is nu een nieuw landbouwproject, waarin de leerpunten uit dit eerdere project worden meegenomen. Het nieuwe project richt zich specifiek op vermindering van mest en bestrijdingsmiddelen in relatie tot een betere bedrijfsvoering en drinkwaterbescherming;
- de boomsiereteelt en de bollenteelt is een belangrijke gebruiker van bestrijdingsmiddelen. Zou een gerichte benadering van deze bedrijfstak zinvol kunnen zijn?

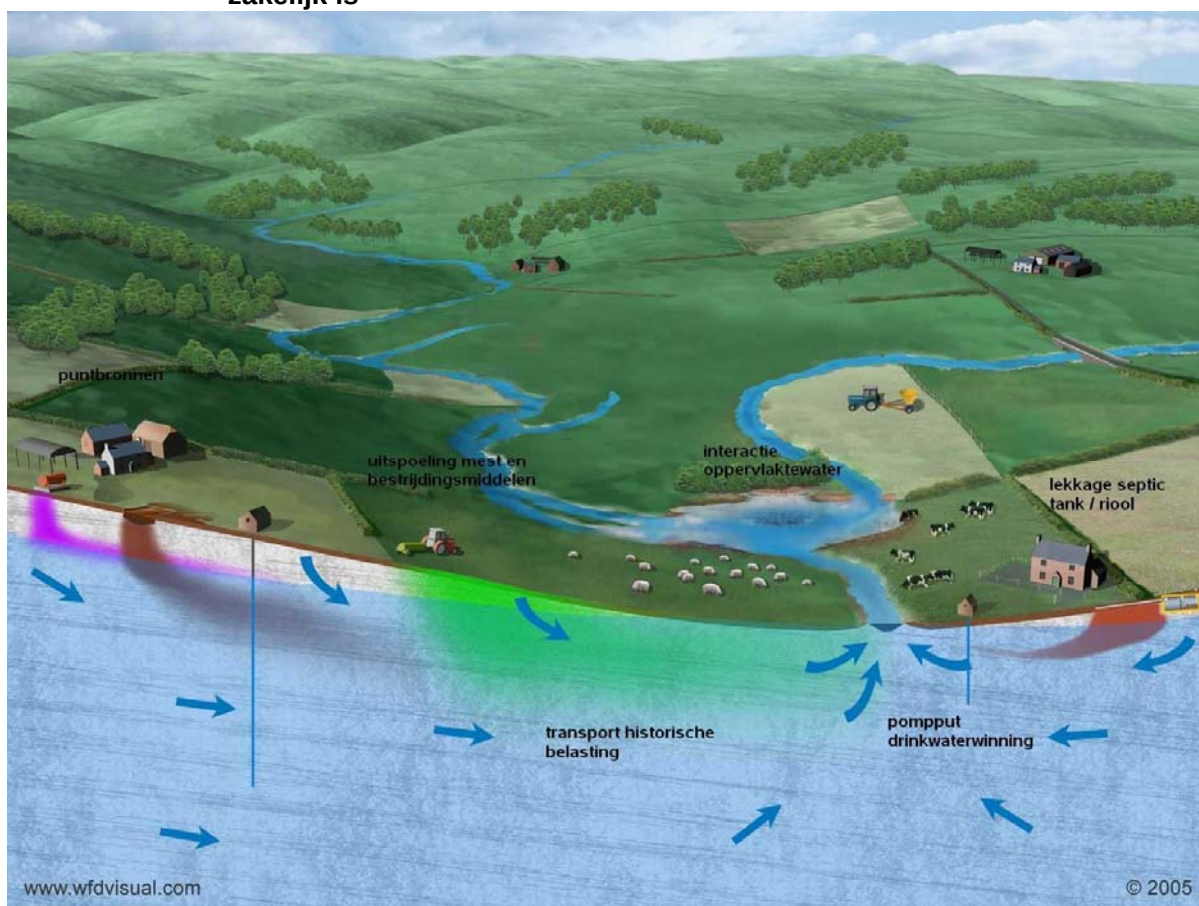
- gemeenten inventariseren momenteel de bestaande gesloten bodemenergiesystemen in verband met het Besluit Bodemenergiesystemen dat per 1 juli 2013 zal ingaan. Eigenaren van dergelijke systemen binnen GWBG zouden gewezen kunnen worden op de specifieke risico's.

**BIJLAGE V ACHTERGRONDEN, WETTELIJK KADER EN VERANTWOORDELIJK-
HEDEN**

Achtergrond drinkwaterbescherming

Door een drinkwaterwinning wordt grondwater (waarvan soms een deel geïnfiltreerd oppervlaktewater) opgepompt als grondstof voor de drinkwaterproductie. Binnen het zogenaamde intrekgebied van de winning stroomt het grondwater naar de winning toe. Dit kan nabij de winning enkele maanden duren, op grotere afstand kan dit jaren tot zelfs honderden jaren duren. Dit betekent dat activiteiten die binnen het intrekgebied op of onder maaiveld plaatsvinden invloed kunnen hebben op de grondwaterkwaliteit en daarmee een risico kunnen vormen voor de kwaliteit van het onttrokken water (zie afbeelding V.1). Als er bijvoorbeeld bovengronds meststoffen worden gebruikt kan het deel van deze stoffen (zoals stikstof) wat niet door de planten wordt opgenomen (deels omgezet) met het grondwater naar de winning toestromen. Hierbij kan in de ondergrond omzetting plaatsvinden, waardoor ook andere stoffen mobiel worden en naar de winning kunnen stromen. Omdat het jaren kan duren voordat een op maaiveld ingebrachte stof bij de winning arriveert is de huidige kwaliteit van het ruwwater van de winning een indicator voor de kwetsbaarheid en de historische belasting, maar geen goede indicator van de actuele daadwerkelijke bedreiging. Daarom is het van groot belang dat nabij de drinkwaterwinning geen activiteiten plaatsvinden die de waterkwaliteit van de winning op termijn kunnen aantasten. Dat is de reden om de winning ook in preventieve zin te beschermen.

Afbeelding V.1. Activiteiten aan maaiveld kunnen een risico vormen voor de kwaliteit van het gewonnen drinkwater, waardoor beschermingsbeleid noodzakelijk is

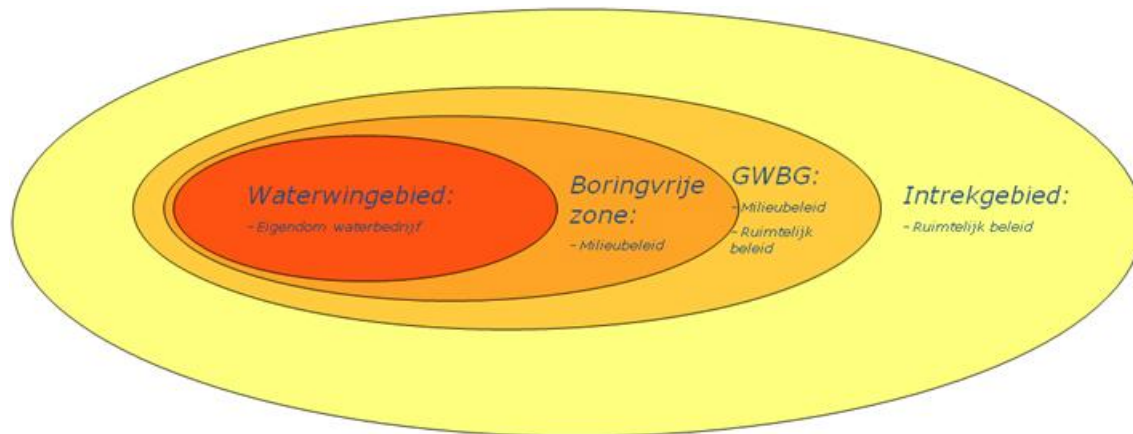

Om het drinkwater te beschermen voert de provincie Overijssel het grondwaterbeschermingsbeleid uit. Een belangrijk onderdeel hiervan is het aanwijzen van beschermingszo-

nes. Deze beschermingszones zijn vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening en kunnen bestaan uit (zie afbeelding V.2):

- een waterwingebied (WWG). Dit is veelal het gebied waarbinnen het water binnen 60 dagen in de winputten is;
- het grondwaterbeschermingsgebied (GWBG). Dit is het gebied waar waarbinnen het water binnen 25 jaar in de winputten is;
- een 100-jaarszone. Voor zeer kwetsbare winningen kan een extra beschermingszone aangewezen worden;
- het intrekgebied, waarvoor alleen beperkingen voor gebruiksfuncties vanuit de Wro gelden;
- een boringsvrije zone. Er zijn winningen waarbij een deel van de winputten onder een slechtdoorlatende kleilaag zijn gelegen. In deze kleilagen is maar beperkt grondwaterstroming mogelijk, waardoor er een beschermende werking van uitgaat. Om deze beschermende werking in stand te houden wordt een boringsvrije zone ingesteld, wat betekent dat deze lagen niet doorboord mogen worden.

Afbeelding V.2 Van toepassing zijnde beleid per beschermingszone

Het waterbedrijf Vitens draagt eveneens bij aan de bescherming van het grondwater. Zij doet dit ondermeer door het vroegtijdig monitoren van het water dat naar de winning stroomt in zogenaamde waarnemingspeilbuizen. In deze peilbuizen zijn meerdere filters aanwezig waardoor het water op verschillende dieptes bemonsterd kan worden. Daarnaast monitort het waterbedrijf het ruwwater zeer regelmatig om zo de kwaliteit te kunnen bewaken.

Achtergrond gebiedsdossiers

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is in 2000 van kracht geworden en heeft als doel de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater te beschermen en te verbeteren. De uitvoering van de KRW is een overheidstaak en is voor wat betreft het grondwater bestemd voor menselijke consumptie gedelegeerd aan de provincies. De overheid (rijk, provincie en gemeente) is tevens verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening, drinkwaterbedrijven zijn verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan. Als onderdeel van het behalen van de doelstellingen van de KRW met betrekking tot grondwaterbescherming is in de stroomgebiedsbeheerplannen afgesproken om voor alle winningen voor openbare drinkwatervoorziening gebiedsdossiers op te stellen. De stroomgebiedsbeheerplannen beschrijven per stroomgebied de toestand en de maatregelen om de doelstellingen van de KRW te kunnen behalen. Het gebiedsdossier moet uiteindelijk een set van maatregelen bevatten die gezamenlijk de KRW-doelstelling (afname zuivering door verbetering kwaliteit) moeten realiseren. De KRW

richt zich op de bescherming van de bron van de drinkwaterbereiding. Dat betekent dat de kwaliteit van het ruwwater dat wordt opgepompt door winputten en de kwaliteit van de aanwezige grondwatervoorraad in het intrekgebied maatgevend is voor de te nemen maatregelen. In de praktijk wordt het ruwwater behandeld voordat het als drinkwater wordt geleverd (om daarmee aan de normen van het drinkwaterbesluit te voldoen). De KRW stelt zich als doel dat het ruwwater zodanig schoon is dat het met eenvoudige behandeling geschikt is als drinkwater.

Naast de KRW die in Nederland is geïmplementeerd via de waterwet is de drinkwaterwet van belang. In de drinkwaterwet is onder andere opgenomen (artikel 2) dat bestuursorganen zorgdragen voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Hiermee wordt bepaald dat de overheid in alle lagen dient mee te werken aan het duurzaam veiligstellen. Daarnaast wordt het belang van de drinkwaterbescherming onderstreept: bij de uitoefening van bevoegdheden en toepassing van wettelijke voorschriften door bestuursorganen geldt de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als een dwingende reden van groot openbaar belang.

Wettelijk kader

In de gebiedsdossiers is een analyse gemaakt van aspecten die van invloed zijn op de kwaliteit van de winningen een mogelijke bedreiging vormen voor die kwaliteit. Om deze risico's op te heffen of te verminderen, zijn maatregelen geselecteerd. De maatregelen in dit uitvoeringsprogramma worden genomen om te voldoen aan de verplichtingen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), inmiddels geïmplementeerd in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (BKMW). In de kaderrichtlijn water (artikel 4) is namelijk opgenomen dat lidstaten maatregelen moeten nemen om de inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkomen of te beperken. Specifiek voor drinkwaterwinningen is opgenomen (artikel 7) dat lidstaten moeten zorgen voor de nodige bescherming van de waterlichamen om het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. Deze laatste doelstelling is nationaal als volgt vertaald in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW, art 12): de kwaliteit van grondwaterlichamen waarin een waterwinlocatie is gelegen verbetert zodanig dat het niveau van zuivering van het onttrokken water kan worden verlaagd. Dit is een streefwaarde waaraan geen realisatiedatum is gekoppeld maar waar wel naartoe gewerkt moet worden. Daarnaast dienen de maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma ter realisatie van de aanvullende nationale en provinciale doelen voor drinkwaterwinningen. Vanwege de aard van de KRW-verplichtingen gaat het daarbij in 1^e instantie om de kwaliteitsdoelen. Het ligt in de bedoeling om bij de actualisatie over enkele jaren de gebiedsdossiers ook te richten op de kwantiteitsdoelen en dan hiervoor eveneens maatregelen af te leiden. In de stroomgebiedbeheerplannen is het opstellen van gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen opgenomen om te voldoen aan deze doelstelling.

tabel V.1. Algemeen overzicht relevant beleid en regelgeving

beleid en regelgeving	relevantie
Europees	
Kaderrichtlijn Water (In NL geïmplementeerd via de Waterwet en de WM)	De KRW beoogt het beschermen, verbeteren en herstellen van de goede toestand van het (grond)water zodat zuiveringsinspanning kan afnemen. Het voorkomen van de inbreng van verontreinigende stoffen en de omkering van stijgende trends van verontreiniging.
Grondwaterrichtlijn (In NL geïmplementeerd via de Waterwet en de WM)	Vaststellen van drempelwaarden voor grondwater door de lidstaten om de goede toestand te bereiken.
Nitraatrichtlijn	Verminderen en voorkomen van uitspoeling van nitraat door de

beleid en regelgeving	relevantie
	landbouw door het nemen van brongerichte maatregelen.
Nationaal	
Waterwet	In de Waterwet zijn nieuwe taken en bevoegdheden van waterschappen (vergunningverlening kleine grondwateronttrekkingen) en gemeenten (zorgplicht stedelijk waterbeheer) opgenomen. Vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet voert het waterschap het operationeel grondwaterbeheer uit. De provincie is verantwoordelijk voor industriële onttrekkingen (meer dan 150.000 m ³ per jaar), onttrekkingen voor de drinkwatervoorziening en voor onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen. De overige onttrekkingen, voor o.a. bronneringen, saneringen en beregning zijn toebedeeld aan het waterschap.
Nationaal waterplan	Instrument van de gebiedsdossiers als ondersteuning van het beschermingsbeleid wordt aangekondigd.
Wet milieubeheer	Beschrijving bevoegdheden van provincies op het gebied van milieubescherming en drinkwaterbescherming.
Wet bodembescherming	Het voorkomen van het ontstaan van bodemverontreiniging (zorgplicht) en regels voor sanering van gevallen van bodem- en grondwaterverontreiniging.
Drinkwaterwet en besluiten	Vastlegging van taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening. Duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening is dwingende reden van openbaar belang.
Wet en besluit ruimtelijke ordening	Ruimtelijke inpassing van waterfuncties en maatregelen ter bescherming van drinkwater. Toetsing van gevolgen van ruimtelijke plannen op water door het gebruik van de watertoets.
Besluit kwaliteitseisen en monitoring water	Milieukwaliteitseisen en indicatoren voor een goede toestand van grond- en oppervlaktewater.
Wet op gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. De toelaatbaarheid van een middel (in een grondwaterbeschermingsgebied) wordt bepaald door een commissie.
Provinciaal	
Provinciale omgevingsvisie (waterbijlage)	Belangrijkste uitgangspunten zijn het sturen op ruimtelijke ontwikkelingen die bedreigend zijn voor de drinkwaterwinning, het beheer van de grondwatervoorraad en de kwaliteit en de invulling van het grondwaterbeschermingsbeleid.
Provinciale omgevingsverordening	Vastlegging van het omgevingsbeleid met daarin regels en ontheffingsmogelijkheden voor onder andere bescherming van drinkwater. Aanwijzing en vastlegging van beschermingszones rondom drinkwaterwinningen.
Waterschap	
Keur, beleidsregels toepassing Waterwet en Keur en algemene voorschriften grondwateronttrekkingen	Het grondwaterbeheer is opgenomen in de keur. Het beleid voor de vergunningverlening is opgenomen in de beleidsregel Toepassing Waterwet en Keur. In de Algemene Voorschriften grondwateronttrekkingen staan nadere regels voor plaatsing van putten.
Waterbeheerplan 2010-2015	Door alle waterschappen worden nieuwe waterbeheerplannen opgesteld voor de planperiode 2010-2015. Een belangrijk onderdeel van deze plannen vormen de eerder opgestelde maatregelenprogramma's voor de KRW. In de waterbeheerplannen komen echter ook alle andere waterthema's aan bod, zoals waterberging.

beleid en regelgeving	relevantie
	grondwatervoorraadbeheer, de afvalwaterketen en het waterkwaliteitsbeheer.
Gemeentelijk	
Bestemmingsplannen	Regels, verbeelding en toelichting op de vastlegging van ruimtelijke bestemmingen, waaronder het grondwaterbeschermingsgebied. De relevante bestemmingsplannen binnen het grondwaterbeschermingsgebied worden beschreven in hoofdstuk 4.
Waterplan	In het gemeentelijk waterplan wordt de visie en ambitie van de gemeente op het stedelijk waterbeheer beschreven. Hieraan gekoppeld worden knelpunten en maatregelen onderscheiden. In het gemeentelijk waterplan is tevens aandacht voor het grondwater, waarvoor de gemeente een zorgplicht heeft. In de tekst van dit gebiedsdossier wordt waar nodig verwezen naar relevante onderdelen uit het betreffende waterplan.

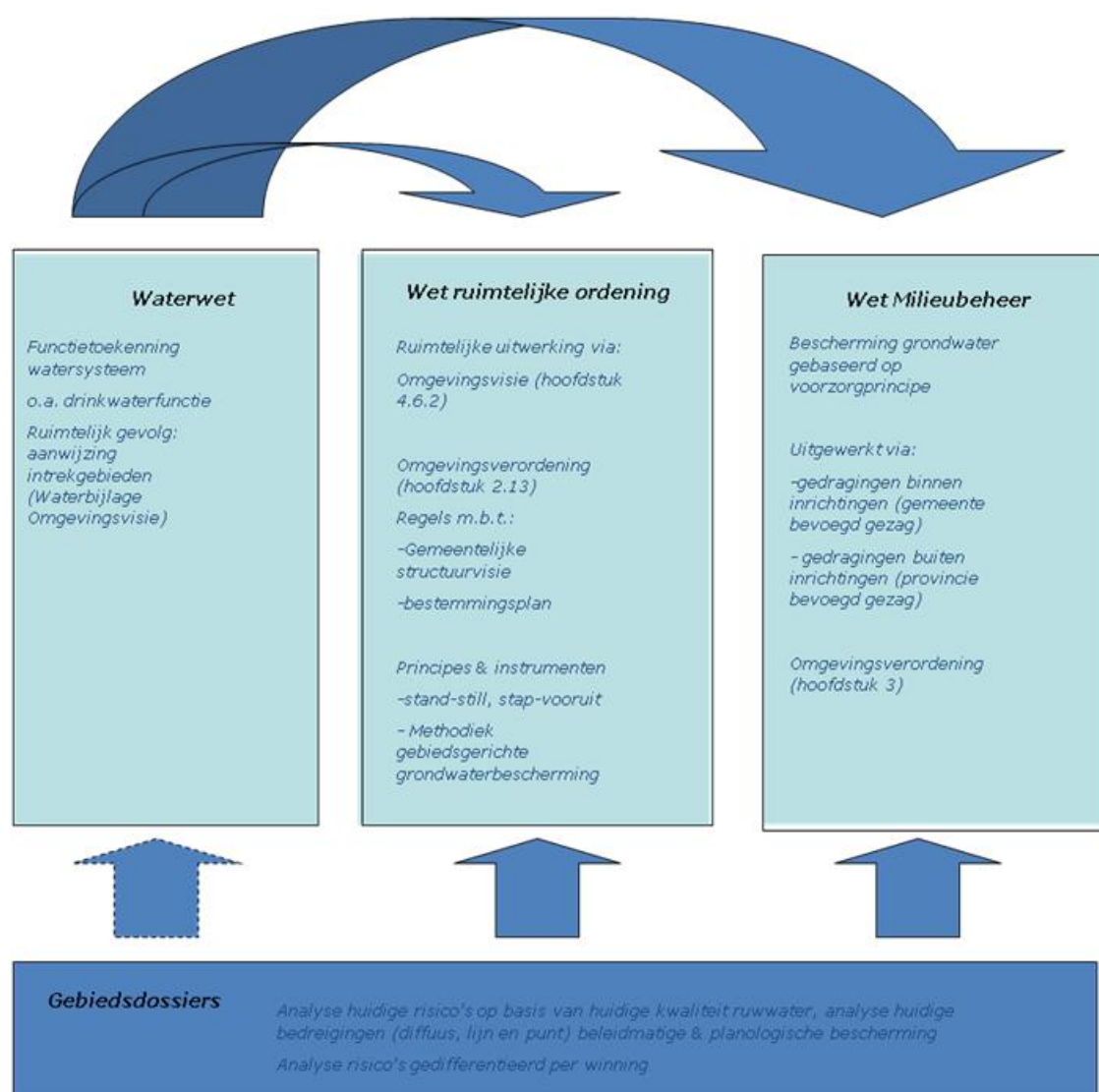
Rollen en verantwoordelijkheden: elke partij heeft verantwoordelijkheden

De bescherming van de openbare drinkwatervoorziening en haar bronnen krijgt met de inwerkingtreding van de Drinkwaterwet (per 1-1-2011) de status van “dwingende reden van groot openbaar belang”. Op grond van de Drinkwaterwet hebben alle bestuursorganen de zorgplicht voor het duurzaam veilig stellen van de openbare drinkwatervoorziening. De bestuursorganen dienen dit belang bij hun besluitvorming te betrekken. Met de Drinkwaterwet wordt een wettelijk zorgplicht in het leven geroepen die als een paraplu over de besluitvorming binnen intrek- en grondwaterbeschermingsgebieden ligt. Voor vergunningverlening en handhaving dienen Rijk, gemeenten, provincie en waterschappen alle relevante belangen te betrekken in hun afweging bij de vergunningverlening, het stellen van voorschriften en de uit te voeren handhaving. Het belang van de openbare drinkwatervoorziening dient hierin – gegeven de Drinkwaterwet - een prominente plek te krijgen. Mede richtinggevend zijn daarbij ook de bepalingen zoals die zijn opgenomen in de provinciale verordening op grond van artikel 1.2. van de Wet milieubeheer.

Provincie Overijssel

De provincie Overijssel is strategisch beleidsbepaler voor de inrichting van de fysieke leefomgeving en verantwoordelijk voor het toekennen van functies aan water- en grondwatersystemen binnen de provincie. Zij is bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor de benodigde hoeveelheden grondwater voor drinkwaterproductie en bevoegd gezag voor de bescherming van de grondwaterkwaliteit op grond van de Waterwet inclusief de Kaderrichtlijn Water en de Wet Milieubeheer. Bovendien is de provincie verantwoordelijk voor het veiligstellen van een duurzame drinkwatervoorziening. In de Drinkwaterwet is het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening aangemerkt als ‘dwingende reden voor groot openbaar belang’. Hiermee is het bijzondere belang van drinkwatervoorziening in de wet verankerd, hetgeen de provincie Overijssel houvast geeft voor de bescherming van dat belang. De provincie Overijssel beschermt haar openbare drinkwatervoorziening via het voorzorgsprincipe in het beschermingsbeleid en de voorkantsturing in de Ruimtelijke ordening. Het voorzorgsprincipe houdt in dat voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater risicovolle activiteiten worden geweerd. Voorkantsturing houdt in dat de drinkwaterwinningen zoveel mogelijk verweven zijn met harmoniërende functies.

Afbeelding V.3

Waterbedrijf Vitens

Voor het waterleidingbedrijf betekent de komst van de Drinkwaterwet dat ook zij verplichtingen krijgt in samenhang met het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. De in artikel 7 Drinkwaterwet opgenomen (primaire) taakomschrijving voor de eigenaren van drinkwaterbedrijven volgt uit de wettelijke opdracht aan eigenaren van drinkwaterbedrijven, opgenomen in artikel 3, om ten aanzien van het voor hun bedrijf vastgestelde distributiegebied uitvoering te geven aan de overheidszorg inzake de openbare drinkwatervoorziening. Artikel 7 bepaalt dat de eigenaar van het drinkwaterbedrijf tot taak heeft om bij te dragen aan de bescherming van zijn grondstof (grond- of oppervlaktewater) tegen vervuiling. De eigenaar van een drinkwaterbedrijf wordt met de taakstelling verplicht en in staat gesteld tot bescherming van waterwingebieden en daaraan gerelateerde activiteiten op het gebied van natuur- en milieubeheer ten einde drinkwater te kunnen produceren.

Gemeenten

Gemeenten hebben taken en bevoegdheden op grond van de Wet milieubeheer. Deze variëren van vergunningverlening en handhaving van bedrijven en inrichtingen tot het opstel-

len van rioleringsplannen en het vervolgens aanleggen, beheren en onderhouden van de rioolstelsels. Daarbij hebben zij niet alleen op grond van de Wet Milieubeheer taken en bevoegdheden maar hebben op grond van het Burgerlijk Wetboek ook een risicoaansprakelijkheid voor die rioolstelsels. Rioolstelsels zijn opstallen in de zin van artikel 6:174 BW en op grond van dit artikel rust op de leidingbeheerder risicoaansprakelijkheid. In z'n algemeenheid zijn gemeenten verantwoordelijk om risicovolle emissies vanuit de riolering naar het grondwater in het intrekgebied van een drinkwaterwinning op te sporen en weg te nemen. Op grond van de Wro en de provinciale verordening RO dienen de gemeenten in hun bestemmingsplannen de bestemming intrek- en grondwaterbeschermingsgebied als dubbel bestemming op te nemen. Daarbij dienen zij zodanige voorschriften te stellen dat functies in overeenstemming zijn met deze dubbelbestemming. Hierbij ligt, mede op basis van de Drinkwaterwet en de criteria genoemd in de provinciale verordening, het primaat bij de bescherming van het grondwater tegen risico op verontreiniging. Vanuit de Wet bodembescherming zijn vijf gemeenten in de provincie Overijssel bevoegd gezag. Dit zijn de gemeenten Deventer, Zwolle, Hengelo, Almelo en Enschede. In het overige gebied in de provincie Overijssel bevoegd gezag. Als deze risico's van een bepaalde verontreiniging onaanvaardbaar zijn, is een spoedige sanering dan wel beheersing van de risico's noodzakelijk. In het convenant bodemontwikkelingsbeleid dat in 2009 is gesloten tussen Rijk, IPO, VNG en UvW is afgesproken prioriteit bij de aanpak van spoedlocaties te leggen.

Waterschap en Rijkswaterstaat

Op grond van de Waterwet is het waterbeheer in Nederland toegewezen aan twee beheerders. Het Rijk – met als uitvoerder Rijkswaterstaat – is beheerder van de bij of krachtens de wet aangewezen (oppervlakte)wateren: het hoofdsysteem en enkele objecten als stormvloedkeringen Oosterschelde en Nieuwe Waterweg en dergelijke. Alle overige watersystemen inclusief de waterkeringen en het grondwater zijn in beheer bij de waterschappen. De provincies wijzen de beheergebieden van elk afzonderlijk waterschap aan. Beide beheerders (Rijk en Waterschappen) hebben op grond van de Waterwet de taak het watersysteem op orde te houden en te verbeteren met in achtneming van de bepalingen gesteld bij of krachtens die wet en de kwaliteitsdoelstellingen en normen gesteld bij of krachtens de Wet Milieubeheer. Daarnaast dienen zij tevens enkele bepalingen gesteld bij of krachtens de Wet bodembescherming, de Wro, de nieuwe Drinkwaterwet en nog enkele andere wetten te betrachten bij hun beheer. Artikel 2.1 lid 1 van de Waterwet bepaalt dat de doelstellingen zijn gericht op:

- voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met
- bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

Bij de productie van drinkwater in de provincie Overijssel wordt geïnfiltreerd oppervlaktewater gebruikt. Dit is met name het geval bij de oevergrondwaterwinningen Engelse Werk en Vechterweerd. De waterbeheerder is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de kwantiteit van het oppervlaktewater dat infiltreert. Naast beide beheerders hebben de gemeente en de provincie nog taken op grond van de Waterwet. Voor de gemeente gaat het om de zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied en overtollig grondwater. Voor de provincie gaat het om vergunningverlening voor enkele categorieën grondwateronttrekkingen.

Voor dit eerste uitvoeringsprogramma is ervoor gekozen om allereerst maatregelen te formuleren voor de meest risicovolle oppervlaktewateren vanuit het perspectief van de kwetsbare drinkwaterwinningen. Dit betreffen de oppervlaktewaterlichamen IJssel en Vecht. Waterschappen zijn ook op die manier betrokken geweest bij de totstandkoming van dit uitvoeringsprogramma. Uiteindelijk wordt gestreefd naar een integrale overeenkomst met een toetaling per winning. Hierbij kunnen voor de drinkwaterwinning risicovolle aspecten op

het gebied van waterkwaliteit en waterkwantiteit worden betrokken die onder verantwoordelijkheid van waterschappen vallen. Waterschappen worden vanuit hun verantwoordelijkheden geconsulteerd bij de totstandkoming van zo'n integrale overeenkomst.

Kostenverdeling

In verschillende EU-richtlijnen zijn ook de bekostigingsprincipes opgenomen; de vervuiler betaalt, het profijtbeginsel, het kostenterugwinning beginsel, het solidariteitsbeginsel en het legaliteitsbeginsel. Voor de meeste kosten wordt in het Nederlandse waterrecht voldaan aan (één van) deze principes. Alleen voor diffuse bronnen van verontreiniging is dit (nog) niet het geval.

BIJLAGE VI KADER PLAN AANPAK RISICO'S WEGEN IN GWBG

Kader plan van aanpak risico's doorgaande wegen in grondwaterbeschermingsgebieden

Achtergrond

In de gebiedsdossiers zijn wegen als potentieel risico voor de drinkwaterwinning aangeduid. Zowel bij regulier gebruik als bij een calamiteit kan vervuiling de berm in trekken en een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. Op grond van de Omgevingsverordening kan de provincie eisen stellen bij het aanleggen van een nieuwe weg of wanneer de weg wordt verlegd (kort gezegd). Bij onderhoudswerkzaamheden aan provinciale wegen in grondwaterbeschermingsgebieden bestaat in Overijssel nog geen beleid voor bijv. de aanleg van bodembeschermende voorzieningen.

Afstromend wegwater in de omgevingsverordening:

Artikel 3.2.2.3. Verboden in grondwaterbeschermingsgebieden, buiten inrichtingen

Het is in grondwaterbeschermingsgebieden verboden om buiten inrichtingen grote en grootschalige projecten tot stand te brengen, te wijzigen of uit te breiden, voor zover de risico's op verontreiniging van het grondwater voor de waterwinning toenemen.

Onder projecten, als bedoeld in het eerste lid, worden in ieder geval verstaan grote en grootschalige:

.....

d. autowegen (inclusief parkeerterreinen, transferia), waterwegen (inclusief havens), spoorwegen (inclusief emplacementen);

Bijlage 4 Omgevingsverordening. Algemene voorschriften lozing afvloeiend hemelwater van wegen in grondwaterbeschermingsgebieden voor afvloeiend hemelwater afkomstig van wegen, spoorwegen en daarbij behorende bruggen, viaducten en andere kunstwerken voor het verkeer alsmede van parkeerplaatsen en andere terreinen die openstaan voor gemotoriseerd verkeer in grondwaterbeschermingsgebieden. Doelvoorschriften:

- 1. Voor het afvoeren van afvloeiend hemelwater afkomstig van verhardingen dienen zodanige maatregelen te worden genomen of voorzieningen te worden aangebracht dat deze vloeistoffen de bodem niet kunnen verontreinigen;*
- 2. Ten aanzien van het functioneren van voorzieningen en maatregelen, als bedoeld onder 1, moet een regelmatige controle worden uitgevoerd.*

In grondwaterbeschermingsgebieden geldt voor grote en grootschalige projecten een verbod met een ontheffingsmogelijkheid. Het gaat hier om projecten die grote tot zeer grote risico's met zich kunnen meebrengen voor de bescherming van de grondwaterkwaliteit. Bij de beschrijving van de activiteiten is aansluiting gezocht bij het Besluit milieueffectrapportage 1994.

d. Onder grootschalige wegen worden begrepen stroomwegen (hoofdwegen, autosnelwegen en autowegen) en de daarbij behorende bruggen, viaducten en andere kunstwerken voor het verkeer. Onder grote autowegen worden begrepen gebiedsontsluitingswegen. Voor de aanleg, wijziging of uitbreiding van genoemde wegen geldt een ontheffingsplicht.

Met grote parkeerterreinen/transferia worden ondermeer bedoeld parkeerterreinen/ transferia voor ten minste 50 personenauto's, parkeerterreinen voor transportmaterieel, zoals vrachtwagens, tankauto's, bussen en dergelijke en parkeerterreinen waar handelingen met schadelijke stoffen (bijv. overslag) plaatsvinden. Voor de aanleg, wijziging of uitbreiding van genoemde parkeerterreinen geldt een ontheffingsplicht.

Probleemstelling

Er is momenteel nog geen compleet beeld langs welke (Rijks, provinciale en gemeentelijke) wegen voorzieningen liggen ten behoeve van de opvang van afstromend wegwater. Ook is niet duidelijk wat het bestaande beleid is bij de verschillende behorende instanties en of/hoe het drinkwaterbelang wordt meegenomen in de programmering van wegprojecten.

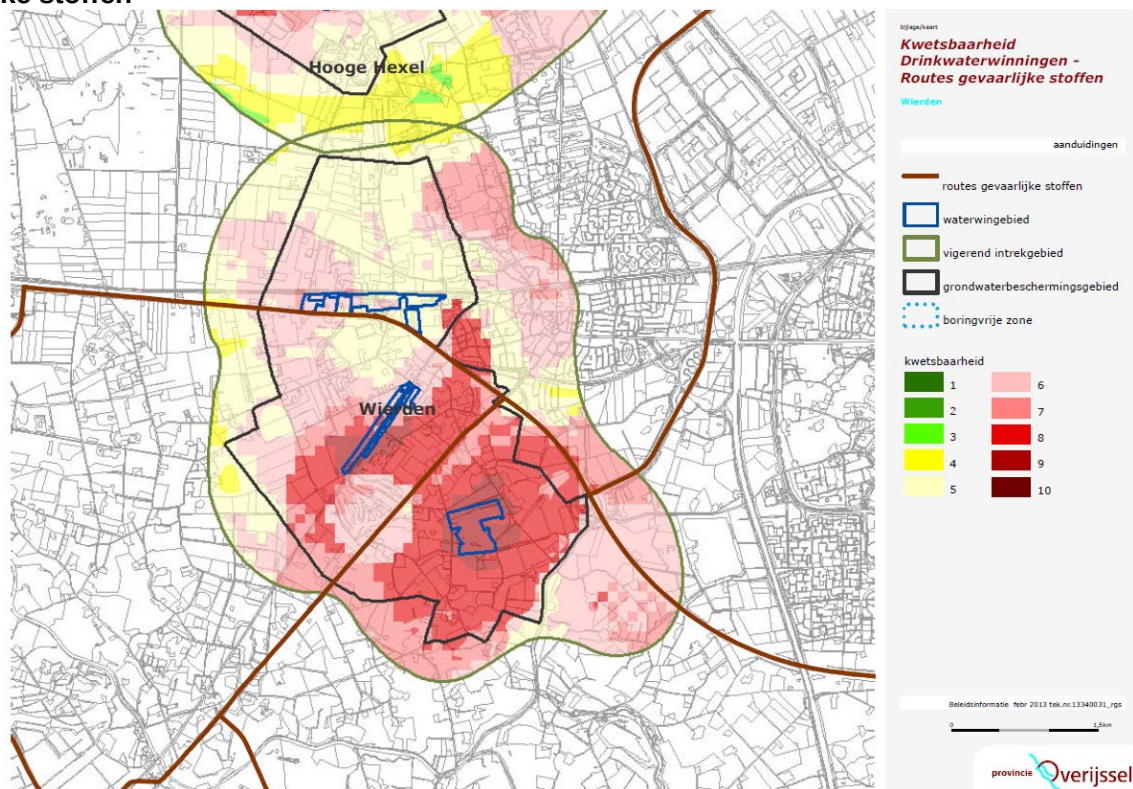
Aanpak

Op basis van een eerste quickscan is al bepaald waar sprake is van drukke doorgaande provinciale wegen in kwetsbare delen van het grondwaterbeschermingsgebied (kwetsbaarheidsscore > 3 in de gebiedsdossiers) en in welke grondwaterbeschermingsgebieden routes van gevaarlijke stoffen liggen. Dit blijkt bij de volgende winningen het geval te zijn:

Vechterweerd; Engelse Werk; Wierden; Espelose Broek; Holten; Herikerberg-Goor;	Witharen; Hammerfliet; Hasselo; Boerhaar; Schalkhaar.
---	---

Voor Rijkswegen wordt dit momenteel ook gedaan, voor gemeentelijke wegen echter nog niet.

Afbeelding VI.1. Voorbeeld van het resultaat van de quickscan naar routes gevaarlijke stoffen

Als het beeld compleet is voor alle wegen, dan kan er geprioriteerd worden op basis van

- kwetsbaarheid ondergrond
- aanwezigheid van verkeergerelateerde stoffen in het ruwwater
- verkeersintensiteit
- planning beheer&onderhoud
- ...

Voor de meest urgente gevallen kan dan in overleg met de beherende instantie bepaald worden of aanvullend beleid / aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Als maatregel kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de toepassing van een zelfreinigende wegberm. Dit wordt in onderstaand kader nader toegelicht.

Voorbeeld omgang afstromend wegwater

De zelfreinigende wegberm bestaat uit Rona Drainverbandblokken die op een drukverdelend geotextiel in de berm worden aangebracht. De gaten in deze blokken zijn gevuld met een aerobisch basisch mineraal filtermateriaal. Onder het geotextiel bevindt zich een fundering van 10 cm hoofdzakelijk mineraal filtermateriaal. Dit filter ligt weer op een geotextiel met olie bindende en olie afbrekende eigenschappen. De filterconstructie zuivert het vuile wegwater met verontreinigingen van zware metalen, nutriënten, minerale olie, zouten en PAK's die bij regenval de bodem instromen tot drinkwaterkwaliteit. De voorlopige resultaten tonen aan dat de berm gedurende 40 jaar het vuile wegwater tot drinkwaterkwaliteit kan zuiveren. Daartoe zijn in de provincie Gelderland twee projecten aangelegd, voorzien van monitoringssystemen waarbij op gezette tijden de waterkwaliteit getest kan worden. Door de lange levensduur levert de vinding volgens de producent, naast een schoner milieu, belangrijke kostenvoordelen op.

